



„A nem keresztény Sztello-gyerekek is keresztényként élnek. Hetven felett is. Őrzik szívükben és követik a világ minden részére elszármazottak is, hangot is adva ennek, Gábor bácsi művét, tanítását.”

► A jövő század papja – 4. oldal

„Tucatnyi norvég és külföldi püspök jelenlétében a moldei katedrálisban iktattuk be szolgálatába Ingeborg Synøve Midttømmét. A felémelő ünnepségen részt vett V. Harald király is. Az ekkor megjelent egyik helyi újság hatalmas méretű fényképet közölt a püspöknőről – amint éppen vasal.”

► Biblia és kommentrend – 4. oldal

„Aki Krisztust követi, az másodrendű állampolgár» – fűzte hozzá. Sőt vannak vidékek, ahol felgyújtják a hívők házeit, menekülésre kényszerítik a gyülekezetek tagjait.”

► Választás úr és Úr között – 5. oldal

Pápa újra esperesi székhely ► 3. oldal  
Október 1. a zene világnapja – interjú Karosi Bálint orgonaművész-zeneszerzővel ► 5. oldal  
Egyházi gyűjtemények a 21. században ► 5. oldal  
Papnévalálkozó Balatonszárszón ► 6. oldal  
Teológia dióhéjban ► 9. oldal

## SEMPER REFORMANDA



„Halljátok íme, hogy antikrisztusi fürtelem és gyötrelem a nők szerelmének megvetése, vagyis a házassági tilalom. Mert az Isten nőket is teremtett, hogy tárogassák a férfit, és azért nem akarja, hogy a szerelem tiltott és megvetett legyen. Csupán a test és az ördög tanítja, hogy a nőkel becsületlenül kelljen élni, hogy egyiket a másik után meg kelljen gyalázní, amint eddig a ti drágalatos, házasság nélküli (majdnem azt mondtam: becsületlen) állapototok cselekedett és még cselekszik. Ez nem a nő iránti szeretet, hanem a paráznaság és gyalázat szeretete és keresése a nőknél, és a nőnek nem mint nőt megillető, hanem mint szájhat megillető megbecsülése, úgyhogy többé senki sem szereti és tiszteli őket. De Isten azt akarja, hogy megbecsüljük őket mint nőket, és hogy ezt szívesen és szeretettel tegyünk. Ez azt jelenti, hogy legyenek házastársaink, és házastársi szeretettel legyünk mellettük. Ez kedves Isten előtt, de ez nagy dolog és kegyelem.”

► Luther Márton: Intés az ágostai birodalmi gyűlésen egybegyűlt papokhoz (Rajter János fordítása)



► Részletes program a 8. oldalon

## Az út, amely ma is járható

Utcát neveztek el Sztello Gáborról a főváros XII. kerületében

► Akik még emlékeznek Sztello Gábor evangélikus lelkészre, úgy emlegetik, mint a cselekvő hit hiteles emberét, aki a legnehezebb körülmények között, a 20. századi történelem legviharosabb időszakában is élte és gyakorolta a másokon való segítést. A magyar népfőiskolai mozgalom megalapítója a háborús évek alatt kifejtett hősiességével munkásságával méltóvá vált arra, hogy a fővárosban utcát nevezzenek el róla. A budapest-hegyvidéki önkormányzat szervezésében szeptember 25-én került sor a Sztello Gáborról elnevezett utca (régiben Árnas köz) névadó ünnepségére a Vasvári Pál Gyermekeketthon – kertjében. Az avatóbeszédet Gáncs Péter evangélikus püspök tartotta.

tok lebontásával a társadalmi békét is képes megteremteni.

Sztello Gábor példája ma azért is fontos – hangsúlyozta Pokorni Zoltán, a XII. kerületi önkormányzat polgármestere –, hogy a mai zavaros társadalmi-politikai viszonyok között összezavarodott emberekben tudatosuljon: a legnehezebb háborús időkben nemcsak svéd diplomaták és olasz nemeselek mentettek magyar zsidókat, hanem voltak áldozatkész magyar hősei is ennek az időszaknak.



FOTO: PETRI GÁBOR

Harrach Péter országgyűlési képviselő, az Országgyűlés alelnöke betegsége miatt nem tudott jelen lenni a rendezvényen, ezért köszöntőbeszédét felolvasták; ebben Sztello Gábor emberi alakjának méltatása mellett szolgálatának és munkásságának részleteire is kitért. Harrach Péter rámutatott: Sztello Gábor élete és munkássága igazolja, hogy a hiteles keresztény magatartás nemcsak védelmet képes nyújtani a veszélybe került embereknek, hanem a vallási és etnikai korlá-

Gáncs Péter püspök avatóbeszédében úgy emlékezett meg lelkész elődjéről, mint aki a teremtő Isten hűsége, kreatív munkatársaként mindig azt kereste, hogy hol kezdhet valami újat, alkothat-e valamit, ami az emberi közösségeket szolgálja.

► Folytatás a 4. oldalon

## Jó jegy-e az I-es?

### PRÓHLE GERGELY

Az adóbevallások májusi határidejét megelőző néhány héten át zöld iskolai tábla előtt álló szepőlő kishű nézett országosra a járókelőkre. A plakát az evangélikus egyház oktatási tevékenységére és arra hívta fel a figyelmet, hogy az adóbevallások elkészítésekor ki-ki gondoljon az egyháznak juttatható összegre. Az úgynevezett 1%-os kampány folyamán nemcsak az egyházak, hanem kisebb-nagyobb civil szervezetek is nagyobb adófizetői tudatosságra igyekeztek buzdítani a polgárokat.

Egyháznak plakátját egyaránt érte dicséret és bírálat: volt, aki elégedetten alapította meg, hogy sikerült korszerű, az üzleti marketing módszereitől sem idegen kifejezőmódot találni, de persze voltak olyanok is, akik a megjelenést nem tartották elég egyházasnak, az I-es érdemjegyre való utalást pedig olcsó poénkodásnak minősítették. Nem is lennének magyar evangélikusok, ha nem gondolkodnánk ennyire különbözőképpen akár csak a kampányról – másról már nem is beszélve.

A reklámok hatásosságát manapság már tudományos módszerekkel vizsgálják, de persze így is nehéz megjósolni, hogy egy-egy kampány milyen hatást ér el. Költséges eszközről van szó; az eredményesség nagyban függ a reklámok elkészítésére és elhelyezésére szánt összeg nagyságától is.

A három történelmi keresztény egyház három különböző stílust választott: a katolikusok az elesett, szomorú szemű kishűvel a diakóniára hívták fel a figyelmet, a reformátusok egy klasszikus grafikai megoldással igyekeztek emlékeztetni híveiket és szimpatizánsaikat a rendelkezés lehetőségére.

Míg a tavalyi „kézfogós” plakát az Országos Iroda és a Luther Kiadó közös

szellemi terméke volt, idén egy nagy tapasztalatokkal rendelkező nemzetközi vállalatot, a Saatchi & Saatchit sikerült megnyerni a kampányhoz. A szakemberek alaposan tanulmányozták a háttérrel, valóban igyekeztek megismerni egyházunk hagyományait és mai életét. Három különböző változat készült: az egyik a magyar közművelődés és tudomány nagy evangélikus alakjai szerepeltek, a másikon vidám idős asszonyok kértek segítséget az idősgondozáshoz, míg a harmadik „Marcika” volt, ahogy kicsit talán fiainkra és – tisztesség ne essék – a „vallásalapítóira” is gondolva Fabiny püspök úrral elneveztük a kócos kishűt.

Átgondolva a lehetőségeket tudatosult bennünk, hogy milyen nehéz is magunk elé képzelni azt a célcsoportot, amelynek a plakát szól. Híveink és szimpatizánsaink közül eleve nem készíti mindenki adóbevallást, így a nyugdíjasok többsége sem. A tudatos adózók közt pedig nyilván van olyan, aki aktív tagja valamely gyülekezetünknek, de persze olyan is, aki esetleg már eltávolodott családjának hagyományos vallási közösségtől, vagy épp nyitott szekularizált polgárként keresi a törvény adta lehetőség címzettjét. Egyvalami azonban mindegyikükben közös. Ha valamiért nem a saját gyülekezetére vagy az evangélikus sajtó hívták fel a figyelmét az egy százalékos jelentőségére, akkor a harsány utcai plakátok közegében kellett meglátnia az evangélikus egyház figyelemfelhívását.

Érthető tehát, hogy az előzmények után nagy érdeklődéssel vártuk az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal első adatait a befolyó összegekről. Feltehetőleg a többi egyházzal közös televíziós hirdetésünk sem volt hatástalan, ugyanakkor saját „gyerekekünk” eredményességében inkább bíztunk. Hála Istennek nem alaptalanul.

46 354-en rendelkeztek egyházunk javára, több mint négyezerrel többen, mint

tavaly. Összesen több mint 302 millió forint folyt így be, s a történelmi keresztény egyházak közül nálunk a legnagyobb az egy főre eső átlagolt összeg: 6519 forint.

Folytatódott tehát a növekedés, ami azért is nagyon fontos, mert a kulturális- oktatási kormányzat egyre inkább arra sarkall bennünket, hogy az 1%-okból befolyó összeg ne csak a hiteleti tevékenység anyagi alapját képezze, hanem mutassa – mint egy barométer – a hívek egyháztagi tudatosságát is. Tudjuk, hogy a vatikáni megállapodásban a katolikus egyház 0,5-es szorzót rendelt járadékki-egészítésként az 1%-os felajánlásokból befolyt összeghez, ezt aztán az Orbán-kormány 0,7-re, majd a Medgyessy-kormány – az egyházak áfakötelezettségének egyidejű bevezetésekor – 0,9-re emelte. Az új kormányzati elképzelés szerint idén még marad a 0,9-es szorzó, de jövőre már jelentősen változik a rendszer, így még nagyobb szükségünk lesz arra, hogy minél szélesebb körben hívjuk fel a figyelmet az evangélikus egyház fontos, közérdekű szerepére a magyar társadalomban.

Élő kövek egyháza – ezt a címet viseli az új evangélikus stratégia, melyről reménység szerint a következő hónapokban még sokat beszélünk majd, hogy közösen alakítsuk tovább. Élő és holt köveink megtartásához, a lelki házzá épülés külső feltételeinek megteremtéséhez nagyon fontos, hogy a jövőben az eddiginél is komolyabban vegyük a törvény adta lehetőséget, és rendelkezünk adónk egy százalékáról. És talán még fontosabb, hogy megtaláljuk azokat, akik bár nyilatkozatukkal kifejezték a hazai evangélikussághoz való ragaszkodásukat, valamiért azonban vasárnaponként nincsenek közöttünk.

A megszeppenttségében is vidám tekintetű „Marcika” nyilván azóta sem örül az egyesnek, az egy százalékból származó bevételnövekedés láttán azonban a mi arcunkon mosoly fakadhat.

{ Mikeás 6,8 }

# MI A JÓ?

elj törvény szerint

törekeji szeretetre

legy alázatos Isteneddél szemben

„Ember, megmondta neked, hogy mi a jó, és hogy mit kíván tőled az Úr! Csak azt, hogy elj törvény szerint, törekeji szeretetre, és legy alázatos Isteneddél szemben.”

**ORSZÁGOS EVANGELIZÁCIÓ**

2008. október 11. szombat, 10 – 16 óráig Budapest, Deák tér

09:45 Énekés  
10:00 Köszöntő  
Evangelizáció 1. rész: ELJ TÖRVÉNY SZERINT! – Dr. Korányi András  
Evangelizáció 2. rész: TÖREKEJI SZERETETRE! – Győri János Sámuel  
11:15 Csoportos beszélgetések, imaközösségek  
12:30 Ebédszünet (az Országos Egyház szerény vendéglátást biztosít)  
14:00 Tanúságtétel  
„CSODALATOS ELŐTTEM E TUDÁS...” (Zsolt 139,6)  
– Dr. Falus András, a Semmelweis Egyetem Genetikai, Sejt- és Immunbiológiai Intézetének igazgatója  
„JÓSAG SIRO VAGYA” – Kubik Anna Jászai-díjas, érdemes művész  
15:00 Evangelizáció 3. rész (úrvacsorával): LEGY ALÁZATOS ISTENEDDEL SZEMBEN! – Bajtás Attila  
15:45 Zárszó, áldás

A BIBLIA ÉVE

## A Második thesszaloni levél – a rend

A második levél ugyanahhoz a közösséghez szól, amelyet az elsőben megismerhettünk. Pál korábbi levele nem járt teljes sikerrel: a feltámadás kérdése szemmel láthatóan továbbra is élénken foglalkoztatta a thesszaloni híveket, olyannyira, hogy ehhez kapcsolódóan újabb félreértések is szárnyra kaptak.

Egyesek úgy gondolták, hogy ha Krisztus ilyen hamar, talán napokon, heteken vagy hónapokon belül visszatérne, akkor a holtakat, akkor semmi szükség a mindennapi fáradságos munkavégzésre. Elvégre azt a rövid időt, amely még hátravan, miért kellene „elrontani” a munkával?

Pál elfogadhatatlannak tartotta ezt a cinikus hozzáállást, és kemény szavakkal igyekezett rendet tartani a thesszaloni gyülekezetben: „Mert akkor is, amikor nálatok voltunk, azt parancsoltuk nektek: ha valaki nem akar dolgozni, ne is egyék. Mert halljuk, hogy némelyek tétlenül élnek közöttetek, nem dolgoznak, hanem haszontalan dolgokat művelnek.” (10–11. vers)

### Mindenek ékesen és jó rendben...

Az első kerestények nem csupán a tanbeli fegyelmre ügyeltek, de az erkölcsi feddhetetlenségre, a gyülekezet jó rendjére is. Aki nem tartotta magát a szent írásoknak és az apostoli tanításnak megfelelő életvitelhez, azt nagyon hamar ki-vethette magából a közösség. „Ha pedig valaki nem engedelmeskedik a mi levélbeni intésünknek (...): ne tartsatok vele kapcsolatot, hogy megszégyenüljön. De ne tekintsetek ellenségné, hanem intsetek, mint testvéreketek.” (14–15. vers)

Pál leveleiben is számos példát találunk arra, hogy az apostolnak inten kellett az adott gyülekezetet, hogy gyakoroljon „egyházfegyelmet”. Szerinte a külső rend hiánya mindig belső rendetlenséget takart. A belső harmóniát tükröző külső rendre a hitbeli szempontok mellett a kívülállók véleménye miatt is szükség volt. Az első kerestények viselkedése alapján ugyanis a külvilág a Krisztus-hit értékességéről vagy értéktelenségéről is ítélték.

„...csak az autonóm személyiségek képesek a jó rendre. A rendetlenség az, ha lényegi és formai rendetlenség van. A diktatúrákban is (...) mereven akartak valamit megtartani, amiből már épp a lényeg tűnt el. A jó rendetlenség pedig az, ha lényegi rend van, a tárgyak jól szolgálják a célt, de nincs merevség.” (Polcz Elaine)

„Én a rendben nem tudok eligazodni. Nem találom meg semmit. Valahogy idegen tölem, hogy ez itt áll, az ott áll. Nekem úgy jó, ha minden egy csomóban van. Akkor a csomót előhúzó, koto-rászok benne, megtalálom, amit keresek, és lököm vissza a helyére. Hát nem racionálisabb és gyorsabb, mint mindent folyton a helyére rakogatni?” (Egy raktárosnő)

► Magyar Bibliatársulat



\* myLuther – www.myluther.hu  
A hit közös, a többi ráadás...

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 20. VASÁRNAP – Ef 5,15–21

# Rendet – de miből?

A VASÁRNAP IGÉJE



Ezen a vasárnapon ismét az Efezusi levélből szólít meg bennünket az apostoli szóban Isten igéje. Ez az igeszakasz is a kerestények új életének a rendjéről szól. Rendről, de nem rendszabályokról. Rendről, amelyet nem mi termeltünk ki a magunk szája íze szerint, de nem is úgy erőszakoltak rá.

Különös viszonyban vagyunk a renddel. Panaszkodunk, hogy a túlszabályozással tönkretesszük az életet – különösen akkor, amikor a mellékést agyonreguláljuk –, az élet lényeges kérdéseiben pedig könnyelműen a lovak közé dobjuk a gyeplőt.

Síralmasan nevetséges, amikor például az uborka hosszát és görbeségének még elfogadható mértékét is szabályokban akarják rögzíteni, de emberi, személyes és közösségi életünk rendjét tulajdonképpen az „ahogy tetszik” szabadoságának engedik át. Az egyikből talán csak kabarétréfa születik, a másik azonban már életünket veszélyeztetheti. A „maga módján vallásos” ember ideálja mellé odalép a „maga módján” tönkretett életek hétköznapi nyomorúsága.

A kerestény élet jó rendje nem a két szélsőség közötti harmadikként születik meg.

Isten nem bírta rá, hogy mi magunk állítsuk össze életünk reguláját. Sokkal fontosabbak vagyunk a szemében, mintsem hogy ezt a tetszésünkre bízna. Az értünk hozott áldozat példátlan nagysága kimozdíthat abból a ha-

mis, önpusztító „igényességéből”, hogy a „magunk módján” higgyünk, és a „magunk módján” éljünk.

Az apostol, mielőtt Isten nekünk szánt rendjéről szólna, meghajta térdét, azaz imádkozik, hogy Isten a Krisztushitben ajándékozza meg népét ezzel a renddel. A „Jól vigyázzatok...!” figyelmeztetés mögött nem iskolamesteri pedantériával összeállított szabálygyűjtemény, még csak nem is a Tízparancsolat, hanem Jézus Krisztus Istene és Atyja áll (Ef 1,17), aki ajándékkal hív el, és örökséggel vár. Azt akarja, hogy Jézus Krisztus belső, szívbeli ismeretének ajándéka és az üdvösség öröksége határozza meg életünket.

Jó emlékeznünk a Tituszhoz írt levélre (2,11), amelyben szintén azt olvassuk, hogy Isten Krisztusban megjelent kegyelme nevel a jól vigyázott életre. A parancsolatok jó rendje leleplezi és megítéli rendtelenségünket, bűneinket, de csak a kegyelem igéje teremti meg az élet üdvösséges rendjét. (Érdeemes újra meg újra végigmeditálni 286. énekünket!)

A kegyelem igéje azonos Isten testté lett Igéjével, Jézus Krisztussal. Hiába nézünk összevont szemöldökkel az életnek és a magunk életének a rendtelenségeire, magyarán a bűneinkre, ha nem nyílik meg a szemünk hálás csodálkozásra azon, hogy mit tett értünk Jézus Krisztus, és mire vár még bennünket. Nem több szigorúbb és aprólé-

kosabb szabályra, hanem több bizalomra van szükségünk, hogy Krisztus belső, szívbeli ismerete életet formál, megszentelt magatartássá teljedjen ki bennünk.

A kegyelem által rendezett élet szintére lehet „alkalmas idő” vagy „gonosz idő”. De még az idők gonoszsága sem lehet mentség arra, hogy felhagyjunk az ajándékba kapott új élet új rendjének megtartásával.

Isten népe mindig „gonosz időben” élt, de mindig voltak kerestények, akik nem az idők gonoszságán siránkoztak, és a maguk életének szentségtelenségét nem az idők gonoszságával mentették. Az a hivatásunk, hogy a gonosz időt is a szent életre alkalmas időként éljük meg.

Ezt az új rendet nem daczból, nem kelletlen kötelességből, hanem – Ambrosius püspök (Szent Ambros) egyik himnuszából kölcsönözve a kifejezést – „a Lélek józan mámorával”, azaz a Krisztushoz való tartozás csöndes örömevel szeretnénk megélni. Krisztust dicsőítve kiemeljük magunkból a gonosz idők által felerősített gonosz indulatokat, mielőtt tetté testesülnének. Nincsen más lehetőségünk: vagy a gonosz idők

keresésére nehezen ránt ólomsúlyal, és tesz képtelenné bennünket bármiféle jóra, vagy az értünk hozott áldozat és a ránk váró teljesség jó reménysége mossa ki belőlünk a kétségbeesés, a bosszú és a tehetetlen szegénység fullasztó iszapját.

A „józan mámor” talán így értelmezhető: józanul számol minden bennünk és köztünk pusztító rosszal, de mégis az ígéretből fakadó jókedvvel várja, „míg Krisztus napja győz az éj felett” (EÉ 454,6). Ezt a józan mámort, a jövőre feszülő reménységet életi és erősíti Jézus Krisztus Urunk ajándékba kapott és hálaadással fogadott teste és vére. Van orvosságunk a magunk életének rendtelensége és a „gonosz idők” tetet-leket nyomorító ideológiái és szerei okozta bódulat gyógyítására.

A Szentlélek „józan mámor” nem lebegtet bennünket az élet nyomorúságai fölött, hanem besorol azoknak a közösségébe és segítségére, akikkel együtt várjuk a napot, amikor Krisztus mindent új-játeremt.

■ FEHÉR KÁROLY

*Imádkozunk! Istenünk! A magad számára teremtetted és váltottad meg bennünket, hogy szeretetedből meggyógyuljon az életünk, és alázatos szentségben segítségükre lehessünk azoknak, akiknek fáj életük rendtelensége. Add Szentlekedet, hogy ne vesszen kárba rajtunk Megváltónk áldozata. Ámen.*

## Oratio œcumenica

Kegyelmes mennyei Atyánk! A te akarod szerint az alkalmas időt megragadva szeretnénk hálát adni most mindenért, amit neked köszönhetünk. Áldott légy életünk legnagyobb ajándékáért, Jézus Krisztuséért! Köszönjük, hogy őbenne mennyei ünnepre hívtál el minket, s így életünk minden kerestény el nem múló öröm felé tarthat.

Urunk, Megváltónk! Ébressz bensőnkben hálát. Te látod, hogy olyan sok minden van körülöttünk, ami el akarja némitani ezt a hangot: aggodalmunk a holnapért, vélt és valós nyomorúságaink, nagyravágásunk, kísértések, zaklatottságunk, félelmes hírek vagy épp

bosszantó, vérlázító események. Te, aki gyermekek és csecsemők szája által is dicsőíret tudsz szerezni, te, aki a követ is kiáltásra tudod bírni: serkentsd szívünkben a dalt, a téged dicsőítő hála szép dallamait!

Áldott légy, Szentlélek Úristen, a hitért, a reménységért. Ne haragudj, hogy sokszor nem veled vágytunk betölteni hiányainkat. Segíts minket, hogy akaratunkat akarathoz hajlítsuk, hogy józanul élhessünk a gonosz időkben is. Segíts, hogy az idő ne csak múljon, de teljék is velünk egyre gyorsabban múló napjainkban. Taníts minket bölcsességre: akaratod értésére és megélésére.

Szentháromság egy igaz Isten! Hálát adunk ottho-

nunkért, családjunkért, egészségünkért, munkánkért. De köszönjük azt is, hogy a betegeket is rád bízhatjuk, hogy a munkájukat keresők bizhatnak gondviselésedben, hogy a gyászolók vigaszt találhatnak nálad. Áldott légy azért, hogy a pásztorok akarsz lenni népednek nálunk és egész anyaszentegyházadban.

Végül szeretnénk megköszönni azt is, ami messze nem tökéletes, ami még nem érte el a célját, amin még javítani kell, de kegyelmedből mégis a miénk lehet még: a gyülekezeti közösséget, lakóhelyünket, egész népünket, országunkat. Fogadd hálaadásunkat az Úr Jézus Krisztus nevében. Ámen.

## A Sion hegyén, Uram Isten, tied a dicséret!

ÉNEKKINCSTÁR



► A Szentháromság ünnepe utáni huszadik vasárnap a Krisztus megváltó kegyelmében való részvétel öröme, a teremtett és megváltott világ gazdagságát mutatja meg a hívők számára.

A vasárnap ógyházi evangéliuma (Mt 22,1–14) a királyi menyegző sokrétűen értelmezhető példázata. Isten országának jelenlétére figyelmeztet: Jézus itt van, most hív minket. A Jézussal való közösség öröme mindenki számára lehetőség.

Az epistolában (Ef 5,15–21) Pál az Úr akaratának bölcs megértésére, megszentelődésre és hálaadásra int. Az egyház-atyáktól kezdve csaknem valamennyi, énekléssel foglalkozó mű idézi a 19–20. verset: „...mondjátok egymásnak zsolnárokat, dicsőítéseket és lelki énekeket; énekeljétek és mondjátok dicsőíretet szívetekben az Úrnak, és adjatok hálát az Istennek...”

A vasárnaphoz kapcsolható 65. zsolnár mintegy folytatja, kiteljesíti, illetve összekapcsolja az evangéliumi és epistolai igéket: „Téged illet a dicséret, ó, Isten, a Sionon! (...) Hadd teljünk be házád javaival, templomod szentségével!” (Sion Jeruzsálem

szent hegye, ahol az Úr lakik, a jeruzsálemi templom.) A vasárnap graduáléneke – A Sion hegyén, Uram Isten, tied a dicséret! (EÉ 488) – ennek a 65. zsolnárnak a verses változata: hálaadás a lelki és testi javakért. Az Úr templomába hívó zsolnár, akárcsak az evangéliumi menyegző példázata, felkínálja a hívőknek Isten mindenható, csodálatos világát.

A verses zsolnár szerzője a jól ismert genfi református lelkész, Théodore de Bèze (1519–1605). Ő Clément Marot-val együtt alkotta meg az úgynevezett hugenotta zsolnárkönyvet, amely 1562-ben jelent meg először. Szenczi Molnár Albert (1574–1634) magyarítása főleg a német – Ambrosius Lobwasser-féle – fordítás alapján készült, és először 1607-ben jelent meg Herbornban. (Szenczi Molnár nevének helyes írásmódja szerzőnk és az irodalomtudomány álláspontja szerint Szenci; la-punkban az akadémiai helyesírási szabályzatot, illetve szótárát követve írjuk Szenczi alakban. – A szerk.) A református énekeskönyv ele-

jén ma is megtalálható Szenczi Molnár fordításában mind a százötven zsolnár. A magyar evangélikus énekeskönyvek a 18. században a kiadvány részeként közölték a Szenczi Molnár-féle Zsolnárkönyvet, és elismerően nyilatkoztak a fordító tevékenységéről.

Az eredetileg kilenc versszakos énekből énekeskönyvünk csupán négy strófát közöl, s abból is az utolsó versszak egy része megmagyarázhatatlan módon átírásra került. Így mindaz a gazdagság, amellyel az eredeti vers ábrázolja Isten teremtett világát, kissé elszegényedik. Ugyanakkor megmaradnak a zsolnár fő jellegzetességei: az Istennel való közösség áldásai, a testi-lelki jókért elmondott hálaadás, Isten üdvözítői tetteinek természeti képekben való ábrázolása.

A bűnös ember Istenhez forduló könyörgése (1–3. vsz.) után a bizalom hangja szólal meg: „Mindenek csak tebenned bízunk / E föld kerekességén.” Isten ki-mondhatatlan hatalma nemcsak a pogány nép zúgolódását enyhíti el, hanem megállásra és ámulásra készíti a könyörgőt is. Isten teremtett világának a gazdagságát felsorolva jut el a vers a csúcspontig, ahol már szinte nincsenek szavak, hanem mindenek „örvendeznek, és énekelnek / Nagy gyönyörűséggel”. Szenczi Molnár

fordításában mintha a hazai táj is megjelenne a versben: „A barázdákat megittatod / A szántóföldeknek, / A vetést szép esővel áldod, / Hogy bőven teremjen. // (...) Lábaid nyoma kövérést / Csöpögöt nagy zsírral // (...) A szép sík mezők ékesednek / Sok barom csordákkal...” Régen újesztendőben, pünkösdkor és aratáskor is énekeltek ezt a zsolnárt.

A dallamot az a Loys Bourgeois (kb. 1510–1569) francia zeneszerző komponálta, aki egy időben a genfi Szent Péter-templom kántora is volt. Az azonos és hasonló motívumokra épülő, ezért könnyen énekelhető eol dallam nagyrészt az alaphang és a kvint között mozog, felfelé kétszer, lefelé egyszer lépi túl ezt az ambitust. Az egyes sorok szótag-számának a kialakításakor Szenczi Molnár az alapul vett dallamhoz igazodott, ezért tagolódik az ének kilenc és hat szótagos sorokra.

Claude Goudimel eredetileg házi éneklésre készítette el a genfi zsolnár négy-szólamú, homofón zsolnár-feldolgozásait (1565). Egy 2002-es református kiadás lehetővé teszi, hogy magyar kórusok is megszólaltathassák a Goudimel-féle négy-szólamú tételeket Szenczi Molnár magyar fordításában.

■ H. HUBERT GABRIELLA

LAPUNK A VILÁGHÁLÓN A WWW.EVELET.HU CÍMEN OLVASHATÓ.



LELKÉSZ- ÉS ESPERESIKTATÁS

## Pápa újra esperesi székhely

► Tíz év után ismét esperesi székhely lett Pápa. Polgárdi Sándort, akit a pápai gyülekezet ez év március 9-én választott meg lelkészének, a Veszprémi Egyházmegye gyülekezeti esperesnek is megválasztották a lemondás miatt megüresedett tisztségre. Gyülekezeti lelkészi és esperesi állásába is az elmúlt hét szombatján iktatták be őt Pápán. A kettős ünnep Ittész János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten igéjét. A lelkésziktatást Görög Zoltán homokbödögei lelkész vezette; az esperesiktatásban Ittész János segítője Varga György nyugalmazott esperes és Németh Szabolcs meneshelyi lelkész volt.

A pápai templomot teljesen megtöltött nagyszámú gyülekezet és mintegy harminc Luther-kabátos lelkész előtt Ittész János a bibliaolvasó Útmutató napi igéje, 2Tim 1,12 alapján prédikált: „...tudom, kiben hiszek, és meg vagyok győződve, hogy neki van hatalma arra, hogy a rám bízott kincset megőrizze...” A lelkészi szolgálat fundamentuma jelenik meg ebben a páli igében, mert a Krisztus-hit

Polgárdi Sándor 1967. június 19-én született Pápán. Takácsiban nevelkedett. A pápai mezőgazdasági szakközépiskolában érettségizett, majd néhány évig a Pápai Állami Gazdaságban dolgozott. Középszintű tantervű tanárként kezdte meg lelkészi szolgálatát. Miután a segédlelkészi évek után lelkészi oklevelet szerzett, Varga György, a Veszprémi Egyházmegye akkori esperese 1998. április 4-én iktatta be parókus lelkészi állásába. Tíz évvel később, 2008. március 9-én választotta meg lelkészének a pápai gyülekezet.

sem mire sem cserélhető fel, és nélküle senkinek a hite sem tartható karban. Magunktól csak el-



FOTÓ: MENYES GYULA

veszítjük, amit kaptunk – hangsúlyozta Ittész János.

Polgárdi Sándor – immár mint beiktatott pápai lelkész és mint a Veszprémi Egyházmegye huszonegyedik esperese – Mt 10,16 alapján hirdette Isten igéjét. Az ünnepi istentisztelet fényét a dr. Szatmáry Péterné Rédei Margitta kórusvezető által irányított Éneklő Szülők Karának az énekszolgálat, valamint Varga Györgyné és Németh Sándor orgona-, illetve Gerencsér Zoltán hegedűjátéka emelte.

A Veszprémi Egyházmegye új esperese fontosnak tartja egyházmegyéjében a családok különféle vonzó programokkal való megszólítását. Továbbá a gyülekezetek vezetőinek, munkatársainak olyan konferenciákat kíván szervezni, ahol a résztvevők segítséget kaphatnak gyülekezeti munkájuk hatékony, eredményes végzéséhez. Időszakosan szeretne olyan alkalmakat is tartani, amelyeken az ifjúság megszólítására lenne lehetőség.

Ugyan még látszólag távolinak tűnik 2017, amikor majd a reformáció kezdetének ötszázadik év-

fordulójára emlékezhetünk, de az új esperes egyházmegyéjében szeretné elkezdni azoknak a munkacsoportoknak a létrehozását, amelyek a méltó ünneplés érdekében koncertek, hangversenyek, teológiai-egyháztörténeti konferencia, kiállítások szervezésének és különféle könyvek kiadásának a felelősei lesznek.

A pápai gyülekezet és a Veszprémi Egyházmegye kettős ünnepi díszközgyűléssel és szeretetvendégséggel zárult.

■ KISS MIKLÓS

## Hálaadás a teremtés ajándékáért

nepre kidolgozott liturgia szövegeinek átgondolását falra vetített képek segítették.

Az istentisztelet keretében röviden bemutatták a Déli Egyházkerület által kiírt teológiai és fotópályázatra beküldött művekből készült, A teremtés ünnepe című kötetet. A könyv egyik szerkesztője, Szabóné Mátrai Marianna hirdette az igét Ef 4,20–24 alapján. Kiemelte, hogy a mai ember életének fő rendező elve az, hogy elkerülje a kellemetlenséget, és ezért mindent megtesz. Ha például nyáron melege van, felszereli ablaka alá a hatalmas energiát fogyasztó légkondicionálót. Minden csak pénz kérdése. Ha pedig nincs? Vegyünk fel hitelt! – hirdetik a reklámok.

Míg elődeink még tudtak alázattal és hálaadással tekinteni a Teremtőre és a földi javakra – sok, főleg vidéki gyülekezetben ma is tartanak aratási hálaadó ünnepet –, ma úgy élünk, mintha birtokosai lennénk mindannak, ami körülöttünk van. Mindaz, amivel Pál apostol a pogány gondolkodást jellemzi, napjainkban is megtalálható: az elidegenedés, a kemény szív és a gátlástalan nyereségvágy. Nekünk azonban,

akik a Krisztust tanuljuk, részt kapunk az életből, le kell vetnünk az óembert és felöltöznünk az újat. Folyamatos tanulásra, megújulásra van szükségünk, amelyben egyetlen biztos pont Krisztus kell, hogy legyen.

Ez az ünnepi alkalom lehetőséget adott a megállásra, az elgondolkodásra, hiszen a városi emberre különösen igaz, hogy eltávolodott a természettől, elvesztette a tér és idő valóságát. Nem vesszük figyelembe az évszakok és napszakok sajátosságát. Télen szőlőt és epert eszünk, éjszaka (is) dolgozunk, vásárolunk és internetezünk, néhány óra alatt odaérünk a világ bármely pontjára, egymástól néha mégis olyan távol vagyunk... Keresztényként azonban felelősségünk van a körülöttünk lévő világra, a ránk bízottak és minden teremtmény iránt. Új emberként, a helyes célt szem előtt tartva kell részt vennünk Isten teremtést megőrző munkájában.

■ JCScs

A teremtési hálaadó ünnep teljes liturgiája elérhető a <http://del.lutheran.hu/honlapon>.

## Tabi hálaadás

Terményekkel is gazdagon terített oltárnál vehették magukhoz Krisztus testét és véréit múlt vasárnap Tabon az evangélikus istentisztelet résztvevői. A Somogy megyei lutheránus közösség az aratási hálaadó ünnepség után is együtt maradt, hogy szeretetvendégség keretében emlékezzen meg egykori lelkészéről, Jakus Imréről (1908–1993). A gyülekezet – Johann Endre felügyelő kezdeményezésére – a templomkertben ültetett diófát néhai lelkésze tiszteletére, aki 1950-től 1979-ig (nyugdíjba vonulásáig) szolgált a településen. Az öt éve nyomdokába lépett Szigethy Szilárd lelkész (képünkön) hálaadásra invitálta az egyházközségben konfirmáltakat is.



FOTÓ: T. PINTÉR KÁROLY

## Szüreti tál

ÉGTÁJOLÓ



Október első vasárnapja sok helyütt, főleg német nyelvterületen, „Erntedankfest”, azaz aratási hálaadó ünnep. Ilyenkor oltárra kerülnek a tarka szüreti tálak. Sajnos manapság az ünnep magyar nevét is fordítani, magyarázni kell, hiszen – főként városi gyülekezeteinkben – már szinte ismeretlen. Talán a most ökumenikusán is szorgalmazott „teremtésünnep” remélt bevezetése valamit visszahozhat az elfeledett hálaadás értékeiből.

De hát kinek is jut eszébe manapság hálát adni? Szinte gyanús a hálás ember, csak a panaszkodás tűnik hitelesnek. Bezeg a püspökök! Szinte minden hétfőgőn valahol valamiért hálát adunk... Ez talán mennyei munkaadónk terapisz pedagógiája, hiszen hétfőtől péntekig többnyire inkább csak gondokkal és panaszokkal kopogtatnak be a püspöki hivatalba; le-robbant épületek, gyülekezetek és lelkészi életek megannyi nyomorúságával szembesülünk. Mielőtt mindebbe belekeserednénk, hozza a postás a szép meghívókat: szombaton és vasárnap gyülekezetek örömeiben, hálaadásában osztozhatunk. Helyrebillen az egyensúly...

Ebből a szempontból az idei őszön különösen is bőséges a szüret a déli kerületben. A gazdag szüreti tálból kínálók egy kis kóstolót Olvasóinknak.

Ezekben a hetekben nemcsak megújuló épületekért adunk, adunk hálát, hanem – ami talán még fontosabb – szü-

lető új közösségeikért, valamint Isten hűségének szolgálataért, sok évtizedes munka után nyugalomba vonuló lelkész testvérekért is. Íme, az őszi hónapokban búcsúzó déli csapat névsora: Aradi András (Békéscsaba), Kertész Géza (Józsefváros), Kósa László (Rákoskeresztúr), Kutycs Pál Albert (Békéscsaba-Jamina).

Öröm, hogy kezd kialakulni a lelkészi visszavonulás méltó kultúrája egyházunkban. Ezt segíti a Liturgikus könyv készülő második kötetében a „búcsú-istentisztelet” rendjének tervezete. Ennek előszavában többek között ezt olvassuk: „Hazánkban és egyházunkban szükséges, hogy létrehozzuk és gazdagítsuk a búcsúzás és szolgálatétel kultúráját. Mind pasztorális, mind pedig szervezeti szempontból építő lehet, ha az elkészítés liturgikus keretek között, az emberi tiszteletkövető felretéve, üres formalitásokat kerülve történik. Áldás a búcsúzóknak és áldás az elengedő közösségnek, ha Isten elé állva, a gondokat előtte letéve bűnbánattal és hálaadással lehet emlékezni, egy szakaszt lezárnunk, majd továbblépni...”

Immár több ilyen – ironikus fordulatot elve – „kiiktató” istentiszteletet átélve tanúsíthatom, hogy a búcsú valóban lehet az Isten előtti hálaadás szép ünnepévé. A gyülekezet hálát ad Istennek elkészítő lelkésze szolgálatáért, aki viszont gyülekezetét köszöni meg az egyház Urának. Amint ezt éppen a közelmúlt egyik igehirdetési textusából, Pál apos-

toltól megtanulhattuk, aki így kezdi a korinthusiakhoz írott levelét: „Hálát adok Istennek értetek mindenkor...”

Különleges élmény az elkészítő kollégák búcsú-igehirdetése. Ahogyan meghatározó, intonáló a beköszöntő prédikáció, ugyanúgy sokatmondó és jövőbe mutató lehet az elkészítés is. Egyikük például a visszavonuló német válogatott kapus, Oliver Kahn képét idézte fel, aki a búcsúmeccs végén egyedül ballagott le a pályáról az öltözőbe.

Valóban lehet szellemes párhuzamot vonni a lelkészi pálya és a kapussors között. Tény, hogy jócskán akad hasonlóság a két „sportág” között. Mindkettő csapatjáték, de a kapus mégis sajátosan magányos tagja a játékosok közösségének. Egyedül áll a kapuban; ha jól véd, azt mondják, hát ez a dolga. Viszont ha bekap egy gólt, hamar megszólal a füttykoncert a tribünön. Bizony mi, lelkészek is átélhetünk ehhez hasonló közösségi magányt, egyedül maradván a szószéken, az oltárnál...

Mint minden hasonlatnak, ennek is vannak persze gyenge pontjai, hiszen végső soron a keresztény életből és szolgálattól nem lehet nyugdíjba vonulni. Csak földi életünk utolsó szívdobbanása jelent majd lehívást a küzdőpályáról. Egy időre öltözőbe – „átöltözőbe” – vonulunk, ahonnan, hitünk és reményünk szerint, a Játékvezető hívására egészen új mezben léphetünk majd a mennyi stadion örökzöld gyepeére...

A déli szüreti tálon az érett, zamatos gyümölcsök mellett akad néhány üde primőr is. A friss gyümölcsök közé tartozik a Telekgerendáson, valamint Soroksáron egy éve indult, reményt keltő gyülekezetplántálás, közösségépítés.

Ha már a plántálásnál tartunk: külön öröm, hogy szeptember végén két óvodai ünnepségre is kaptam meghívót. Hálát adtunk az egy éve átvett hódmezővásárhelyi Égből Pottyant, valamint az immár tizenötödös, Deák téri Kisdéák evangélikus óvoda, gyermekkert (Kindergarten) ígéretesen fejlődő emberpalántáért.

Természetesen az épületekért való hálaadás hagyományos gyümölcsei is megtalálhatóak a tálon. Olvashattuk már lapunkban, hogy hálát adtunk a részben megújult, kétszáz éves nagyszokolyi szent hajlékért, valamint a kívülről megszépült pesterzsébeti templomért. Ezen a hétfőgőn Kölesden új

gyülekezeti házat szentelünk, majd a következő vasárnapon a magyarbólyi (százötven éves templom) és a mohácsi gyülekezet (renovált templom) örömeiben osztozhatunk.

A szimbolikus fűrtökön a jóízű, édes szőlőszemek mellett akad néhány keserű szem is, melyek őszinte kérdéseket provokálnak. Vajon a kicsiny, elnépteledő településeken lesz-e látogatója, használója a megújuló egyházi épületeknek? Megfordítható-e hazánkban a pusztuló falvakból menekülő tömegek döbbenetes exodus?! Talán inkább a városi gyülekezetépítésre kellene koncentrálnunk erősen limitált anyagi és humán erőforrásainkat?

A hálaadás sohasem válhat sikerpropagandává. Miközben van miért és kiért hálát adunk Istennek, tőle kérünk és remélünk választ kissé ünneprontó, de megkerülhetetlen kérdéseinkre.



Gáncs Péter püspök  
Déli Egyházkerület

## Az út, amely ma is járható

◀ Folytatás az 1. oldalról

Sztechlo Gábor a megtartó és szabadtól Isten hatékony eszközének bizonyult. A háború embertelen éveiben ezernél több gyermek életét mentette meg. Erről megragadó tömörséggel vall az ünnepi meghívón olvasható, tőle származó idézet: „Körüllöttünk a háború minden borzalma, közöttünk pedig Isten megtartó szeretete.”

Sztechlo Gábor a Lélek eszköze is volt. Megkapta az erő, a szere-

tentelen rendszer el nem lehetett lenítette.

Életének ma is aktuális és iránymutató summáját így fogalmazta meg naplójában: „A kereszténység nem a dogmák, hanem a szeretet világa. Az élő, eleven, cselekvő szeretet.” Jóval később ennek az életmentő szolgálatának a nyomán vált méltán ismertté és elismertté egyháza és hazája határain túl is.

Gáncs Péter kiemelte, hogy az emléktáblák után Sztechlo Gábor kreatív, dinamikus, mobilis mun-

Sztechlo Gábor fia, ifj. Sztechlo Gábor, aki egészségi állapota miatt nem tudott eljönni az avatásra, levelében azt írta: édesapja szeretettel segítette a rászorulókon, és soha nem tett különbséget az emberek között vallásuk, nemzetiségük vagy származásuk szerint.

Bartosné Stiasny Éva, aki az evangélikus lelkész munkatársa volt a háború alatt, két dokumentumot adott át a kerület polgármesterének. Az első azoknak az aláírását tartalmazza, akikkel



Pokorni Zoltán polgármester a – ma Vasvári Pál nevét viselő – gyermekotthon épülete előtt emlékezik Sztechlo Gáborra

tes és a józanság lelkének ajándékát, amellyel mindig mások javára sáfárkodott. A Lélek gyümölcsként teremtő fantáziával hívott életre új meg új szolgálati lehetőségeket és közösségeket. Ennek bizottsága a Gaudiopolis vagy a Pax Gyermekotthon, melyeknek alapítója és vezetője volt egészen addig, amíg működésüket egy újabb embertelen és is-

kasságának lényegét igazán építve egy utca fejezi ki a legjobban, mivel Sztechlon keresztül mindig Isten szeretete volt úton rászoruló emberek és közösségek felé. „Hirdesse ez a kis utca, hogy ez az út ma is járható, és hogy ez az egyetlen járható út, amely a jelenből a jövő felé segíthet és vezethet minket” – fogalmazott a püspök.

„együtt álmodták meg a Sztechlo utcát”. A másik a saját eredeti vöröskeresztes igazolványa – Sztechlo Gábor kézjeggyel.

Az avatónépszerűen a Solti György Zeneiskola fuvolaegyüttese működött közre. A rendezvényt követően levetítették a Sztechlo Gábor munkásságáról szóló, Gaudiopolis című filmet.

■ PETRI GÁBOR

## A jövő század papja

■ FRENKL RÓBERT

Van a hangulatban valami szürreális, egyszerűbben kifejezve, valami valószínűtlen. Csendben gyülekezünk. A megszokással pergő eső jelenti a valóságot. Alapvetően kétféle osztható az alkalmi társaság. Vannak, vagyunk mi, a Sztechlo-gyerekek, több-kevesebb évvel hetven felett, és vannak a többiek, önkormányzatiak, egyháziak, érdeklődők.

Állunk a kertben, a Budakeszi úti épület kertjében; a házfalon tábla hirdeti, hogy itt éltünk több mint hatvan évvel ezelőtt, ki-ki rövidebb-hosszabb ideig a háború rémségei után, mi, túlélők, félárva és árvák. Már nemcsak a zsidóüldözés menekültjei, hanem a másik oldal üldözötté vált gyermekei is.

Mert annak az embernek, akinek az emléke egybegyűjtött minket, hogy ott legyünk, amikor utcát neveznek el róla, ilyen egyszerű volt az eszméje. Meg kell védeni az üldözötteket, különösen a gyermekeket.

Örülünk, persze hogy örülünk, hogy ilyen sokan jöttek el, hiszen ez is igazolja, hogy nem fölösleges az életmű ápolását célzó törekvésünk, mégis – ahogy folytatja torkunkat a meghatottság – erős a hiányérzetünk.

Az idő múlásával egyre tisztábban ragyog a történelmi személyiségek életműve. Tudjuk-e – akár részlegesen is – közvetíteni a ma és a holnap számára Gábor bácsi életpéldájának az üzenetét? És ami még nehezebb, még keservebb kérdés, eleget tudunk-e tenni két további feladatunk: visszautasítani azok hipokrita ünneplését, akik akkor is, ma is, ha többnyire passzívan is, a kirekesztők, a gyűlölködők oldalán álltak-állnak?

Meg tudunk-e ütközni azokkal, akár élesen elhatárolódva tőlük, akik ma is képviselik azt az irányt, amely

Sztechlo Gábor és munkatársait életük kockázatásával is cselekvésre készítette?

Persze a Pax Gyermekotthonban, a már külföldön is hírnevet szerzett, öngazdálkodó nevelő Gaudiopolis gyermekotthon kertjében az eső ellenére szépek az emlékek. Hiszen itt már nem a borzalomra, hanem a túlélésre, a barátokra, a tanárookra, a kulturális együttlétekre, a munkára emlékezünk. És a kohéziót teremtő, a magas morális értékrendet követő és közösségünkben megteremtő Sztechlo Gáborra.

Érdekes ez. Hiszen a háború vége, a felszabadulás előtt volt valóban történelmi a szerepe, de személyesen, kevés kivétellel, a háború után a Gaudiopolisban ismerkedtek meg vele. Ekkor derült ki, hogy nemcsak sok-sok gyermek fizikai létének a megmentésére volt képes, de ezt követően meg is tudta gyógyítani a lelki sebeket, irányt mutatva a továbbélés számára. Így valósult meg a hétköznapi csoda. A nem keresztény Sztechlo-gyerekek is keresztényként élnek. Hetven felett is. Örzik szívükben és követik a világ minden részére elszármazottak is, hangot is adva ennek, Gábor bácsi művét, tanítását.

Igen, fel kell tenni a kérdést. Kéi Sztechlo Gábor? Kéi az az evangélikus lelkész, aki 1944 őszén református kollégájával, Éliás Józseffel és munkatársaival varázslatos gyorsasággal szervezett meg több mint harminc gyermekotthont fővárosi villákban, megmentve több mint ezer gyermek életét? Jelentős részük azután 1945-ben a Budakeszi úton lelt ideiglenes otthonra. Magam – bátyámmal együtt – 1944. november közepe és karácsonya között az akkori Vilma királyné úti (éppen a fásori gimnáziummal szemben lévő) otthonban lak-

hattam, majd 1945 késő tavaszán és nyarán a gyermekvárosban.

Kéi Sztechlo Gábor?

Ne vitassuk, természetesen egyházáé is, hiszen élete végéig vállalta – Svájcban tartott ígéhirdetése is tanúsítja – lelkesi identitását. De az is bizonyos, hogy szolgálatának a kisu-gárgázása, hatása messze meghaladja a hagyományos egyházi kereteket.

Az igazi kérdés az, hogy van-e hely a mai magyar keresztény egyházakban a Sztechlo Gáborok számára. Jó, hogy 1944-ben volt egy lelkész, aki vállalta a nehéz utat, és voltak még néhányan, akik tettek az üldözöttekért. De az egyházak adások maradtak a Krisztus követéséből adódó magatartással.

Ma több lelkész – felismerve az idők szavát – tanulja a segítő foglalkozás gyakorlatát, a mentálhigiénét, a lelki gondozást. Valójában az ősi, krisztusi, papi modellt. Segíteni az elcsúsztatott, az üldözötteken, a rászorulókon. Hogy a találkozás nyomán megváltozzék az emberek élete.

Sztechlo Gábor életműve az ökumenikus, hatékony, a társadalmat megváltoztatni képes kereszténység szükségességéről és esélyéről üzen. A másik út a muzeális, archaikus, milton merengő, zsugorodó egyházak útja. Sztechlo Gábor a jövő század papja volt.

Eros hatással volt rám utolsó személyes találkozásunk. Az ötvenes évek vége felé néhányan – fiatal felnőttek – Győrben vállaltunk csendesnap szolgálatot. Sztechlo Gábor az országos egyház munkatársa volt. A részletekre nem emlékszem, az azonban tény, hogy vállalta: az egyház mikrobuszán levisz minket Győrbe. Igazi segítség volt ez akkor számunkra. Otthon volt a volán mellett is. Jelképes és konkrét volt a gesztus. Azóta is sokszor foglalkoztat a kép. Ki ül az egyház autójában a volánnál?

## Biblia és kompenetrend

■ FABINY TAMÁS

Norvégia alighanem legszebb, titokzatos fjordokkal és nyáron is hóspáncs hegyekkel övezett nyugati vidékén rendhagyó módon élnek meg hitüket az evangélikusok. A Molde központú mœri egyházkerület mintegy nyolcvan lelkesze hatalmas szárazföldi és óceáni területen végzi szolgálatát. Egyikük így fogalmaz: „A Biblia mellett a kompenetrend a legfontosabb könyvecskénk, hiszen minden egyházi alkalmat és gyülekezeti látogatást a hajók és a kompok közlekedéséhez kell igazítanunk.” Másikuk pedig derűsen és hálával emlékezik a magyar Terray Lászlóra, aki az egyházkerület lelkesze volt, és akinek gyermeke – közlése szerint – a kompon született, miközben a lelkész házaspár a kórházba igyekezett.

A régi és az új ad kézfogót egymásnak ezen a vidéken. A középkor kezdetén itt csaptak össze a pogányság és a kereszténység képviselői, amelynek eredményeként azután kristianizálódott az ország. A 9. században az Atlanti-óceánon keresztül Angliából jutott ide az új hit. A Kuli-kövek eredetileg még a pogány vallás jelképei voltak, ám hamarosan kedvelt keresztelőlhelyé váltak. Az egyik szépséges fjord mellett terül el Veøy szigete, ahol az ezeregyeszes éves templom mellett keresztény temetőt is találtak. Ez a vidék ugyanakkor a norvég evangélikus egyház legfiatalabb része is abban az értelemben, hogy a mœri egyházkerület csak 1983-ban szerveződött.

Ez év szeptember 17. és 21. között bensőséges ünnepség keretében emlékeztek meg a negyedszázados évfordulóról. Mi, magyarok azért kaptunk meghívást az alkalomra, mert egyházzunk északi kerülete 2000-ben testvéregyházi szerződést kötött a mœri

egyházkerülettel. Az elmúlt években kölcsönös látogatások, gyülekezeti, népfőiskolai és ifjúsági kapcsolatok töltötték ki a megállapodás kereteit. A budaörsi után idén tavasszal a nyírteleki gyülekezet is talált magának norvég testvérgyülekezetet.

A jubileumi ünnepséghez csatlakozva került sor a mœri egyházkerület új püspökének beiktatására is. A fiatal kerület sorrendben második főpástorának, Odd Bondeviknek a nyugalomban való visszatérése megünnepelt püspöki székbe egy háromgyermekes édesanya, Ingeborg Synøve Miðttomme került. Jellemző az államegyházi helyzetre, hogy a kerület által állított több jelölt közül mindig a vallásügyi miniszter választ. Az ő döntése nyomán ebben a kerületben a norvég evangélikus egyház lelkészgyűlésének vezetője lett az új püspök. Így a tizenegy egyházkerületből négynek az élén áll nő vezető.

Tucatnyi norvég és külföldi püspök jelenlétében a moldei katedrálisban iktattuk be szolgálatába Ingeborg Synøve Miðttommét. A felemelő ünnepségen részt vett V. Harald király is.

Az ekkor megjelent egyik helyi újság hatalmas méretű fényképet közölt a püspöknőről – amint éppen vasal. „Úgy szeretném végezni püspöki szolgálatomat, hogy természetes módon édesanyja maradhassak közben. Sokat segít a férjem is, aki amúgy a városmisszióban drogosokkal foglalkozik” – vallott erről az új püspök. A családi kapcsolatok fontossága pedig abban is kifejeződött, hogy az iktatási liturgiában egyik leánya imádsággal szolgált. Az új püspök így folytatta: „Lelkészségi elnökként a papság érdekeit képviseltem, sokszor bizony a püspökökkel szemben is. Most látszólag a másik oldalra kerültem, de szeretnék ugyanaz maradni, mint aki eddig voltam.”

Természetes kedvességével a püspök hamar a moldeiek szívébe zárta magát. Amíg a beiktatási istentisztelet előtt a templomba érkező Harald királyra vár, jókedvűen beszélgetett el az uralkodót kicsiny zászlók lengetésével köszönteni kívánó gyermekekkel és fiatalokkal. Amikor aztán felcsattant nyílt színi tapsuk, a vidám köszöntés legalább annyira szóló a fiatal püspöknek, mint az idős királynak. Bent a templomban pedig azzal lepte meg a híveket, hogy ígéhirdetését ugyan a Norvégiában általános használatának számító úgynevezett bokmål nyelvjárásban tartotta, ám a liturgiában az ezen a vidéken inkább elterjedt nynorsk dialektust használta.

Kérdésekre az új püspök elmondta azt is, hogy még nem járt Magyarországon, éppen ezért nagyon szívesen ellátogatna hazánkba. Örült annak, hogy főpástorai tevékenységének legelső jogi aktusaként – az ünnepi gyülekezet jelenlétében – azt a két szerződést írhatta alá, amely megújítja a mœri egyházkerület két testvéregyházi kapcsolatát az anglikán egyház newcastle-i püspökségével, valamint a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületével.

Vendéglátóink – a hatalmas méretű norvég egyházban családias hangulatúnak számító püspöki hivatal munkatársai – végtelen szeretettel tördeltek velünk, távoli látogatókkal. A hivatalos tárgyalások és ünnepi, istentiszteleti alkalmak között szépséges helyekre kalauzoltak bennünket, és szívesen láttak minket otthonukban is. Egy reggelen pedig – kedves figyelemmel – norvégnyelv-órát is tartottak nekünk. Ennek köszönhetően ezekkel a szavakkal köszönhetünk el tőlük: „Tusen takk for gjestfrihet! På gjensyn!” – „Köszönjük a vendéglátást, Isten veletek!”

## Volda és Nyírtelek „ébredése”

Miután Budapest és Nyíregyháza között megépült az autózstráda, ezt a távolságot két és fél óra alatt meg lehet tenni autótóval. A Molde és Volda közötti távolság, amely ennek kevesebb mint fele, majdnem kétszer annyi idő alatt. Norvégiában azonban ez nem újság, főleg azon a területen nem, ahol ez a két város fekszik.

Volda a fjordvidék, Møre og Romsdal megye déli részén fekvő, hét-nyolcezer lakosú egyetemváros, ahol iskolaidőben még két-három ezer fiatal él. Nyírtelek és Volda több mint egy éve kezdett el érdeklődni egymás iránt.

Örömmel vette püspökünk tájékoztatását, amelyben gyülekezetünk kérése is szerepelt, nevezetesen hogy a Norvég Alap-pályához együttműködő partnert keressünk.

Isten keze munkája van az egymásra találásunkban – mondta Grethe Hallaråker, a gyülekezet felügyelője, aki férjével, Peter Hallaråkerrel (együttműködési bizottságuk vezetőjével), Svein Kvamsdal lelkésszel és az Olsvold házaspárral látogatta meg ez év elején gyülekezetünket. Elmondásuk szerint sok élménnyel tértek haza, és alig várták az újabb találkozás lehetőségét.

működnek az ébredési mozgalmakkal, a városban több imaház is működik, amelyekben a gyülekezethez tartozó házi imacsoportok tartják összejöveteleiket. Házigazdánk – nyugdíjas középiskolai igazgató – elmondása szerint hosszú stagnálás után növekedőben van a látogatottságuk.

Az ifjúság körében népszerű a KIE-központ, amelyet a helyi gyülekezet is használ. Ottjártunkkor norvég–magyar estet tartottak, amelyen a két gyülekezet kapcsolata állt a középpontban. Úgy tűnik, hogy együttműködésünk első gyümölcse az ifjúsági munká-



A norvégiai Molde városa repülőgéptávlattól – középen a székesegyház, a püspökszentelés helyszíne

Tavaly szinte egy időben fogalmazódott meg a két gyülekezetben a partnerkapcsolat igénye. A norvégok a kerületükben a külkapcsolatokért felelős személyt keresték meg. Ő nagy

hoz kötődik majd, ehhez lelkes támogatóra találtunk a gyülekezet vezető lelkészének és esperesének, Eiv Kvamsdálnak a személyében.

■ GYÖRFI MIHÁLY

# Bach-virtuóz Bostonban

Interjú Karosi Bálint orgonaművész-zeneszerzővel

► Szerkesztőségünkhez is eljutott nyáron az az öröndetes hír, hogy Karosi Bálint Lipcsében, a Bach-versenyen az orgona kategória első díját nyerte. Kiderült az is, hogy Bach hatására kezdett orgonálni. Érdeklődésünket tovább fokozta, hogy a fiatal orgona-, klarinétművész és zeneszerző jelenleg a bostoni első evangélikus templom zeneigazgatója.

– Melyik evangélikus szervezethez tartozik a templom? Mekkora a látogatottsága, milyenek a körülményei?

– A The First Lutheran Church of Boston az amerikai Missouri Synod nevű evangélikus egyházhoz tartozik. Ez az egyik leghagyományosabb amerikai egyház, a „fundamentalista” egyházak egyike, tanítása kizárólag lutheri és bibliai alapokon áll. A gyülekezet tagjainak száma ezeröttszáz körüli, az istentiszteletek látogatottsága százötven-háromszáz fő között mozog. A templom Boston belvárosának egyik legszebb helyén, a Back Bay nevű kerületben áll. Kitűnő akusztikájú modern épületünket koncertteremként is sokan használják. Orgonánk kétféle manuális, huszonnégy regiszteres barokk kópia hangszer, kategóriájában az egyik legjobb.

– Ön a templom teljes zenei életéért felel, liturgikus és zenei értelemben egyaránt. Feladatai közé tartozik a templomban zajló barokk zenei programok összehangolása is. Milyen muszikusokat alkalmaz a feladatok ellátására?

– Én vagyok a templom orgonistája, ez az elsődleges feladatom. A nagyobb egyházi ünnepeken azonban főleg a vezénylés, a zene és a liturgia megszervezése a nehéz, ezért ilyenkor átadom az orgonálást másoknak, de persze a be- és kivonulást, az énekek előjátékait és kíséreteit ilyenkor is én játszom. A kórusom amatőrt, de már olyan szintre jutott, hogy hangszeresek és szólóénekesek közreműködésével Bach kantátáit is előadjuk, historikus hangszereseken.

– Hogyan kapta meg ezt az állást? Pályáznia kellett, vagy meghívás érkezett? Mi volt benne a vonzó?

– Érdekes „véletlennek” köszönhető ez. Nyertem egy ösztöndíjat, amely lehetőséget adott arra, hogy Amerika legjobb orgonáin koncertezem, többek között itt, Bostonban is. Itt hallottam először orgonálni, és mivel akkor éppen állást kerestem, meghívtak engem interjúra. Összesen hatvan jelentkező volt, ami elég soknak számít amerikai viszonylatban is.

– Véletlen, hogy ez éppen egy lutheránus templom, vagy Ön is evangélikus? Ha nem, okozott-e ez lelkiismereti problémát? Vagy annyira a zenén keresztül történik minden, hogy nem a dogmatikus kérdések az elsődlegesek?

– Az, hogy épp ebbe a közösségbe kerültem, az isteni gondviselésen – van, aki

véletlennek hívja – múlt. Gyerekkoromtól nagyon vallásos családban éltem, katolikus neveltetésben részesültem, ezt a hitet gyakoroltam egészen mostanáig. Itt, Bostonban azonban egy csodálatos evangélikus közösségre találtam; nagyon megtetszett a hozzáállás és az em-

– Virágzó zenei alkalmak közül a legfontosabb a „music outreach”, vagyis „zenével megérinteni”. Kérem, mutassa be ezt a programot!

– Isten szavát a zenén keresztül szeretnénk közvetíteni. Szakrális koncerteket és zenés istentiszteleteket szervezünk. Ezek célja az ige hirdete, nem pedig a



beri tényező. Vannak pontok, ahol a katolikus múltam még ellenáll – például a Biblia adatszerű fundamentális interpretálása a Missouri Synod egyház hivatalos álláspontja szerint, illetve a háború jogszerűsítése –, de úgy érzem, vannak olyan fontos kérdések, amelyekben a lutheránusoknak igazuk van. A Biblia és a krisztusi megváltás középpontba állítása a leglényegesebb tanításuk.

Nagyon fontos még a zene szerepe az evangélikus liturgiában; sokkal inkább a középpontban van, mint a katolikus egyházban. A lutheri tanítás szerint a zene az evangéliumi örömhírt közvetíti, gyülekezeti énekekben vagy kantátákban tanítja, ugyanúgy, mint a lelkész, mikor prédikál. Amikor evangélikus templomban zenélünk vagy énekelünk, Istent dicsőítjük azért, mert megszületett Fiát adta bűneinkért. Bach így lett az „ötödik evangélista”, Isten szava a zenében. A katolikusoknál a liturgia és a zene kapcsolata sokkal kiszolgáltatottabb jellegű.

Úgy érzem, hogy az egyházi zene – itthon és külföldön egyaránt – általában nagyon rossz úton jár, inkább a népszerűség keresését részesíti előnyben a hagyománnyal szemben, az újszerűséget a tartalommal szemben. Itt elsősorban a gitáros egyházi zenére és úgynevezett gospeléneklésre gondolok. A katolikus egyházba is begyűrűzött ez az irányzat. Vannak azért pozitív példák: Amerikában a washingtoni Basilica of the National Shrine of the Immaculate Conception – a Szeplőtelen Fogantatás-bazilikát –, Rómában a Vatikánt, itthon a Mátyás-templomot emelném ki.

■ ECSEDI ZSUZSA

# Elvárások – kihívások

Egyházi gyűjtemények a 21. században

► Ez év májusában alakult meg az Egyházi Múzeumok Egyesülete (EME). Az egyházi gyűjtemények szakalkalmazottait tömörítő szervezet összetétele jól reprezentálja az ország felekezeteit és gyűjteménytípusait. Első közgyűlésüknek és konferenciájuknak a házigazdája az Evangélikus Országos Múzeum volt; a huszonhárom tag képviselői szeptember 23-án találkoztak a Deák téren.

Az EME ötletgazdája és alapító elnöke, Harmati Béla László – egyben az Evangélikus Országos Múzeum igazgatója – köszöntőbeszédében reményességét fejezte ki, hogy az összefogás elősegíti a színvonalasabb munkát. Rámutatott arra, hogy az egyházi múzeumoknak „aduszuk” van a könyvtárakkal és a levéltárakkal szemben, ez pedig a kiállítótér megléte. Ez kitörési pontot jelenthet, már csak azért is, mert a múzeumok missziós eszközként és a templomok „előcsarnokaként” funkcionálhatnak – hangsúlyozta az igazgató.

A konferencia délelőtti programjában a különböző felekezetek múzeumainak helyzetét értékelték. Zászkaliczky Zsuzsanna, az Evangélikus Országos Múzeum tudományos munkatársa fényképes beszámolójában Gáncs Péter püspök szavait idézte: „Olvasatunkban a Deák téren a nagy, kék M betű a következőket jelzi: metró, múzeum, misszió...”

A délután folyamán a fenntartói és társadalmi elvárásokat tolmácsolta többek között Spányi Antal katolikus megyés

ben található – hangzott el. A társadalmi változások következtében azonban az egyházi értékek s maguk a kincsek sem vonzóak már a társadalom többsége számára. A média hatása következtében a közönség már csak a szenzációkra figyel. Az egyházi múzeumok munkatársainak tehát ehhez alkalmazkodva látványos installációkat, megkapó ábrázolásokat és jó értelemben vett, színvonalas „szenzációkat” kell nyújtaniuk a látogatószám növelése érdekében.

Próhle Gergely szerint a múzeumok – a misszió túl – szerepet játszhatnak az identitáskeresésben és -megerősítésben. Elmondta, hogy míg a nyugati országok bizonyos kiállításokat már három-négy évvel előre meghirdetnek, addig itthon jó, ha fél évre előre tervezhetnek a kiállításszervezők. Az országos felügyelő úgy látja, hogy fontos lenne az oktatási intézményekkel szorosabban együttműködni, kihasználni a múzeumpedagógia adta lehetőségeket. Az evangélikus egyház ehhez a feladathoz anyagi támogatást is nyújtana – tette hozzá.

Csepregi András államtitkár az egyházi közgyűjtemények finanszírozásának kérdéskörét boncolgatta, s felvilágosítást adott a személyi jövedelemadó egy százaléka állam kiegészítésével kapcsolatos megszorításokról. Mint ahogyan arról a Magyar Távirati Iroda is beszámolt, a 2008-ra tervezett költségvetés eredetileg a teljes sja-bevételt 0,8 százaléka tervezte levinni a korábbi 0,9 százalékról azt a szintet, amelyre az állam kiegészíti a személyi jövedelemadóból az egyházak javára tett egyszázalékos felajánlások összegét. Végül mégis a 0,9



Harmati Béla László és Zászkaliczky Zsuzsanna

püspök, Varga László református püspök-helyettes, Próhle Gergely, egyházunk országos felügyelője, Csepregi András, az Oktatási és Kulturális Minisztérium Egyházi Kapcsolatok Titkárságának vezetője és Csizsér Dóra, a minisztérium közgyűjteményi fősztályának tanácsosa.

A vélemények összecsengtek: az egyház és a kultúra, az egyház és a művészet elválaszthatatlan. A történelem folyamán az egyház a műalkotások segítségével tette közérthetővé üzenetét, és sokszor mecénásként is fellépett.

A magyarországi műkincsállomány jelentős része egyházi gyűjtemények

százalék mellett döntöttek; ez 1,3 milliárd forint pluszköltséget jelentett volna az állam számára, végül azonban csak 900 milliót fordítottak erre a célra, s ez hátrányosan érintette az egyházi gyűjteményeket – ismerte el Csepregi András.

Mára a múzeumok kiélezett versenyhelyzetbe kerültek más szabadidős tevékenységekkel szemben. Előadásában Csizsér Dóra egy 2006. évi felmérés alapján a közönség „jó” múzeumokkal kapcsolatos elvárásait tolmácsolta, és a hamarosan kiírandó pályázatokról adott tájékoztatást.

■ SZ. Á.

# Átadták a bonyhádi gimnázium régi-új épületét

A sárszentlőrinci gimnázium 1870-ben került át Bonyhádra, a Bajcsy-Zsilinszky utcában megvásárolt épületbe. A századfordulóig ebben működött a mai Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium elődje. A főépület elkészülte után a Bajcsy-Zsilinszky utcai ház továbbra is az oktatás céljait szolgálta: itt alakult meg több mint ötven évvel ezelőtt a közgazdasági szakközépiskola, majd a Vörösmarty Mihály Általános Iskolának működött benne kihelyezett tagozata, de a folyamatosan csökkenő gyereklétszám miatt az épület kiürült.

Négy évvel ezelőtt az evangélikus gimnázium segítséget kért az önkormányzattól: az intézményben emelkedett a tanulók száma, újabb helyiségekre lett szükség. Azóta négy osztálytermet már igénybe vettek a Bajcsy-Zsilinszky utcai épületben, összenyitva ennek az udvarát a főépület sportpályájával.

Ez alatt a négy év alatt bebizonyosodott, hogy a gimnáziumnak hosszabb távon szüksége lesz ezekre a termekre. Ezért az evangélikus egyház a Bajcsy-



Zsilinszky utcai épülethez cserébe felajánlotta a gimnázium főépületével szemben álló ingatlanát, és a nyár folyamán megkezdődhettek a „Bajcsy-tan-széken” a műszaki átalakítások.

A megújult épületet szeptember 25-én avatták fel. Hat új tanterem mellett műhely, raktárhelyiség és az evangélikus gyűjtemény kapott benne helyet.

A diákság táncos-zenés kulturális

programmal ünnepelte a B épület átadását, valamennyi osztályközösség ültetett egy fát a megszületett udvarban. A hivatalos átadóünnepségen beszédet mondott Potápi Árpád János, Bonyhád város polgármestere és Ónodi Szabolcs, az iskola igazgatója. A megújult épületet három lelkész szentelte meg: Krähling Dániel, Makán Hargita és Aradi András.

■ MÁTÉ RÉKA

# Szokolay-ösbemutató

Szokolay Sándor Október végi tiszta lángok című – Nagy Gáspár versciklusára írt – új művét október 10-én, pénteken 19.30-kor mutatják be a Nemzeti Filharmonikusok Budapesten, a Művészetek Palotájában Kocsis Zoltán vezényletével. Az ösbemutatóról Fenyvesi Félix Lajos kérdezte a Kossuth-díjas zeneszerzőt.

– Egy évvel ezelőtt, október 6-án éjjel fejeztem be a munkámat. Kinyomtat-ták, anyagot készítettek belőle, az előadók jó fél évig tanulták. Kettős karra komponáltam; ebben Johann Sebastian Bachot, legnagyobb ihletőmet hívtam segítségül, mivelhogy kettős karai a legközelebbi erő hordozzák magukban, s az istenit és az emberit. Bennem a hit és a honszerlem próbált Bachból meríteni – nem stílusjegyeiben, hanem prédikációs üzenetében!

A bemutatón elsőként Bartók Bélának a

Zene híros hangszereire, ütőkre és cselesztára című műve hangzik föl. Beülnek a zenekarba olyan kitűnő magyar művészek, mint Perényi Miklós, legnagyobb csellistánk vagy Kelemen Barnabás és felesége, Kokas Katalin. Öröm az is, hogy Balázs fiam játssza a zongoraszólistát. Szünet után következik hetvenperces rekviemem Kocsis Zoltán vezényletével. Ez nekem azért nagy dolog, mert úgy érzem, nem akarom befejezni az életművet. Ameddig élek, tán írok is...

Minden nap ajándék. Az élet végességére jó figyelni, mert senkit nem felejtnek itt. Nem illik a világot rendezetlenül itt hagyni. Egyre jobban érzem, hogy mindent fölülről kapunk. Istennel nem lehet alkudozni, s az életben minden ember rengeteg kegyelmi időt kap. Ezen a premieren úgy szeretnék jelen lenni, hogy kicsit boldog legyek attól, amit megéltem.

# Bibliodramától néptáncig

Papnétalálkozó Balatonszárszón

► Közel negyven lelkészfeleség gyűlt össze szeptember 26. és 28. között a balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban. A tavalyi alkalom sikere arra indította az ötletgazdákat, Fabiny Katalint és Gáncs Péternét, Mártát, hogy idén kibővítsék az időbeli kereteket; péntek estétől vasárnap délig szerveztek programokat.

Örömteli, hogy a tavalyi résztvevők közül tizenkilencen idén is el akartak és tudtak jönni a találkozóra. Péntek este játékos ismerkedéssel kezdődött az együttléte; ismét Benkőczy Tímea (papné) vezette változatos ötletekkel és kedvesen.

Reggelente tornával indult a program a tóparton, Völgyessy Szomor Fanni irányításával. Esténként szaunázásra nyílt lehetőség, a bátrabbak ezután a Balatonban is megmártóztak. Az étkezések, a finom teák is hozzájárultak testi-lelki „jól-létünkhöz”.

A lelki programok tematikáját Baranyayné Rohn Erzsébet (lelkész és lelkészfeleség) állította össze. Egy hármass gondolatosa és a tökéletesség kérdése egyszerű keretbe adott az együtt töltött időnek: Amikor kevés van (Illés és a sareptai özvegyasszony) – Amikor semmi sincs (a megrepedt nád) – Amikor bőség van („Ti azért legyetek tökéletesek, mint ahogy mennyei Atyátok tökéletes”).

Szombat délelőtt bibliodráma várta a papnékat Benkőczy Péter kőbányai lelkész vezetésével. A résztvevők megpróbálták közelebb kerülni a tökéletesség fogalmához. Az alkalom betetőzése Mária és Márta történetének megjelenítése volt. Tanulságos és sokszor megrázó volt látni, ki milyen szerepet választott magának a történetben, és mennyire igaz, hogy semmi sem csak fehér és fekete: a Mária, illetve Márta igaza mellett elhangzó érvek mennyire összefüggnek egymással. A legfontosabb tanulság talán az, hogy képesek legyünk felismerni a pillanatot, amikor Mária-énünknek „mártaságunk” fölé kell kerekednie. „A megrepedt nád tökéletessége” látszólagos ellentmondás jól összefoglalja a délelőtti lényegét.

Délután, a kézműves-foglalkozást követően Gáncs Péterné, Márta vezetett beszélgetést a paplakbéli nehézségekről. A kiindulópont a Muszaj tökéletesnek lennem? című könyv volt, amelyet egy olyan amerikai pszichológus írt, aki jól ismeri a lelkészcsaládok nyomorúságait. Már az segítség, ha ki-ki látja, hogy más is hasonló gondokkal küszködik, de reményességünk szerint ennél több is történt: konkrét tanácsok hangzottak el például az idő jobb beosztásával és a szabadság megszervezésével kapcsolatban.

Este Asszonyorsók a népdalokban címmel Sándor Illdikó néprajzkutató előadására került sor, melyhez éneklés és tánc tanulás is kapcsolódott. A tánchoz Kerényi Róbert furulyajátéka szolgáltatta a talpalávalót. Az előadó végigkövette az asszonyi élet különböző állomásait, és bemutatta, melyek egy-egy életkor jellegzetes műfajai. A guzsalyasban énekel vidám daloktól és a párosítottól kezdve a szomorú és megrázó szövegű keserveseken és balladákon keresztül a siratókig és siratóparódiáig mindenről szó esett, átfogó képet adva a néprajz e fontos területéről.

Vasárnap délelőtt Fabiny Tamás filmjét tekinthették meg a résztvevők az első evangélikus papnétalálkóról, Luther Márton feleségéről. Mindenki megkapta ajándékba a Bóra Katalinról szóló regényt, amely Fabiny Katalin fordításában jelent meg 1999-ben. Majd ötletbörze következett, melyen a gyülekezetben és háztartásban bevált asszonyi praktikák, receptek, módszerek kicserélésétől a gyereknevelési elvek megosztásán át az ésszerű időbeosztásra tett javaslatokig sok minden előkerült.

Ezután oltrárkép és igés lapok készítésével készült a „csapat” az istentiszteletrre. Az együttléte lezáró és betetőző úrvacsora közösség nagyszerű lehetőséget adott az összetartozás megélésére. Imádságban hordozták azokat a papnétársakat, akik családtagjaik betegsége miatt nem tudtak együtt lenni a többiekkel.

Idén két, Bajorországból érkezett lelkészfeleség is eljött a találkozóra. Reményesség szerint ez a két egyház közötti kapcsolatok új színfoltja lehet a jövőben.

■ E. Zs.

## Tíz éves a kisdéákok óvodája

A Kisdéák Evangélikus Óvoda fennállásának tizedik évfordulója alkalmából egész napos óvodai ünnepséget rendeztek a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezetének épületeiben szeptember 27-én. A délelőtti hálaadó istentiszteleten ifj. Cselovszky Ferenc hirdette az ígét, a liturgiát pedig a „kisdéákok” éneke tette színesebbé. Az óvo-

dai ünnepnap keretében az elmúlt tíz esztendő jeles eseményeinek felidézése is sor került, mialatt az óvodások számára tánc-, játék- és kézműves-foglalkozásokat szerveztek. Az ünnepi együttléte templomi jó-tékonysági hangverseny zárta, amelyen óvodások szülei is közreműködtek.

■ PETRI GÁBOR felvétele



# Tíz perc szoli

„Az én Afganisztánom” • A MÖSZ vándorkiállításának megnyitója

► Provokatív címet adott a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet (MÖSZ) annak a vándorkiállításnak, amellyel elsősorban a fiatalok figyelmét kívánják felhívni a nemzetközi szolidaritás fontosságára. Ez esetben nem a ma még oly divatos barnítógépek, a szolárium rövidítése a „szoli”, hanem a szolidaritás. A szemléletformálás céljából létrehozott vándorkiállítás budapesti megnyitóját szeptember 27-én rendezték meg a Deák Téri Evangélikus Gimnázium dísztermében.

A 10 perc szoli című kiállítás témáját interaktív installációk, exkluzív álló- és mozgóképek dolgozzák fel. Az anyag a segélyszervezet munkatársainak saját fotói mellett afganisztáni diákok mindennapjait bemutató képek segítségével hozza közel a látogatóhoz a rendkívül nehéz anyagi helyzetben élő kortársak örömeit és problémáit. A vándorkiállítás fő célja, hogy a fejlődő országoknak a híradók megvágott, szerkesztett képeint túli valóságát is bemutassa, rámutatva a nemzetközi humanitárius és fejlesztési munka – a szolidaritás – el-

odázhatatlan szükségességére. E gyűjtemény érdekessége, hogy a felvételeket nem nyugatról érkezett fotóriporterek, hanem a segélyszervezet által épített iskolák afgán diákjai készítették „Az én Afganisztánom” témában.

A vándorkiállítást Lehel László evangélikus lelkész, a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet igazgatója nyitotta meg, össze-



FOTO: PETRI GÁBOR

foglalva a vele kapcsolatos tudnivalókat. A gazdag anyagot felölelő, informatív kiállítás a Formál té is a világot! elnevezésű szemléletformáló programsorozat része, amely európai uniós támogatással jöhetett létre.

Lehel László kitért arra is, hogy a nagyszabású nemzetközi vándortárlat pályázati támogatás segítségével a közeljövőben mintegy ötven magyar és finn

középiskolába jut el – hazánkban hús középfokú oktatási intézményben nyílik meg –, valamint afganisztáni iskolákban is megtekinthető lesz egy nemzetközi középiskolai „roadshow” keretében.

Próhla Gergely, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője, a MÖSZ felügyelőbizottsági tagja, volt nagykövet

hogy Magyarországnak az Európai Unió többi államához hasonlóan komoly felelőssége van abban, hogy történnek-e pozitív változások a fejlődő világban. Minden olyan kezdeményezést, amely célul tűzi ki a szolidaritás tudatosságának növelését, kor-szakos jelentőségűnek nevezett.

Vesa Häkkinen finn projektkoordinátor és témaszakértő a képviselőletében az oktatás elsőrendű jelentőségét emelte ki. Rámutatott, hogy a fejlődő országok számára csak az iskolázottság növelése lehet a kiút a szegénységből, majd kitért arra, hogy mennyire fontos a szolidaritásra nevelés, a szemléletformálás a középiskolás korosztály körében, illetve szöjt ennek mód-szereiről is.

A sajtótájékoztatóval egybekötött nyitórendezvényen zenés folklórműsorral léptek fel a segélyszervezet által támogatott afgán fiatalok. Az elsőként Budapesten megnyíló és ezzel útjára induló vándorkiállítást ünnepélyes formában Próhla Gergely országos felügyelő nyitotta meg.

A kiállítás anyagának részleteibe a megnyitó rendezvény végén Gáncs Kristóf, a MÖSZ programkoordinátora avatta be az érdeklődőket.

■ P. G.

# „Most csak egy bögrém van, semmi más”

■ LEHEL LÁSZLÓ

A GAZ-17 típusú orosz gyártmányú mikrobusz lassan belevész a tájba a megrendítő szépségű kaukázusi hegyek között. Már egy órája elhagytuk Vlagyikavkazit, Észak-Osztétia közigazgatási központját. Az Elbrusz és a Kazbek öt-hatezer méter magas hegycsúcsai között haladunk felfelé, hogy aztán a Ruh-alagúton átjutva elérjük Dél-Osztétát. Itt már hűvösre is fordul az idő, a hegyeken már ott az első figyelmeztető hó, könnyen teliesre fordulhat az időjárás. Tudják ezt az utat használók is, mert mindenfelé ágyúkat látunk, amelyeket az ország-útra zúduló hótömegek szétlövésére használnak.

Fontos ez az útvonal, hiszen jelen pillanatban ez az egyetlen összekötő kapocs Dél-Osztétia és a külvilág között. Orosz katonai konvojokat látni mindkét irányban. A katasztrófavédelmi minisztérium járműveivel pedig a határon találkozunk, vagy tizenhat nagy teljesítményű teherjarmú láthatóan építőanyagokat szállít Chinvaliba.

Moris, oszét kísérőnk útközben beszalad egy kis falusi boltba. Büszkén hozza a világ egyik legjobbjának tartott déloszét ásványvizet. „A hegyek az értékeink!” – hirdeti az óriásplakát. (Talán nem véletlen, hogy a moszkvai oszét ortodox templom ikonostázát is déloszét fából építették.)

Nehéz sorsú nép az oszét, sok küzdelmen ment át történelme során, szétszóródtak sokfelé a világban, a jászok révén még Magyarországra is elkerültek. A legutóbbi, 1991–92-ben zajlott háború nyomai és sebei a mai napig látszanak. Kitérőlhette, fájó emlék a közel száz oszét falu végleges eltörlése. Az akkor lerombolt épületek romjai változatlanul merednek az ég felé.

Közeledünk a főváros felé. Hosszú utat tettünk meg, hogy

eljussunk ide. Előzőleg Grúziában jártunk, ahol egyházi vezetőkkkel, a grúz ortodox egyház pátriárkáival, menekültekkel, segélyszervezetekkel, parlamenti képviselővel, miniszterrel, ombudsmannal találkoztunk. Az Egyházak Világtanácsa (székelye Genf) által felkért nemzetközi bizottságnak amerikai, svájci, francia, magyar és – másfél napra – román tagjai is vannak. Feladatunk a szolidaritás kifejezése mellett az egyházak véleményének meghallgatása, a helyzet kel- lő megismerése, a humanitárius válság felmérése, valamint jelen- tés és javaslat készítése az Egyházak Világtanácsa részére.

„Ami csak kellett, mindenünk megvolt. Állataink voltak, gazdálkodtunk, egy kis paradicsomban éltünk. Most csak egy bögrém van, semmi más” – mondja Sirana Otinasvili, a déloszét Kamartiból elmenekült idős asszony, aki most Tbiliszi egyik menekülttáborában él. De nem csak vele történt ez, mellette több ezren elmondhatnák hasonló történetüket.

Goriban, Grúziában, ahol sá- tortáborban éltek látogatunk, jelentősek a házakban esett károk. Bár elkezdtek az újjáépítést, még- is lassan halad. Nagy a bizonytalanság, hogy mikor és hová költözhetnek a sátorokban élők. Nincs kézzelfogható kormányzati elgondolás sem a több tízezer ember végleges elhelyezéséről.

Csupán negyvenöt kilométerre vagyunk Chinvalitól, a déloszét fővárostól, de az orosz békefenntartók öt kilométerre Gori városától már feltartóztatnak bennünket. Oroszország felől kell közelítenünk; négyezer kilométert kell megtennünk ahhoz, hogy bejuthassunk a déloszét fővárosba, amelytől egyszer már negyvenöt kilométerre voltunk! Chinvali északi része kísértetle- pülész. Nem lehet látni más nyolc-tíz kilométeren át, csak ki- égett, felgyújtott, összerombolt házakat az út mindkét oldalán.

A gyűjtogatásnak, a rablásnak most sincs vége, ottjártunkkor is folytatódik. Nincs, aki vigyázza az értékekre, a házakra. Sem a békefenntartók, sem senki más. Valamikor grúzok laktak itt, de elmenekültek a harcok elől, mint Sirana Otinasvili és sorstársai; ta- lán nem is tudják, hogy a házuk közben porrá égett. A gyűjtoga- tások a harcok befejezése után kezdődtek. Nem a katonaság tette; úgy tudni – és a helyiek is azt mondják –, hogy a civil lakosság bosszúja volt.

A városban az orosz rádió műsorát hangosbeszélők közve- títik. Ideiglenes mobilposta is működik. A kormányzati épüle- teken déloszét és orosz zászlók lengenek. Itt már az újjáépítés is megkezdődött. Igaz, elsősorban a középületekben keletkezett sú-

végleges elhelyezése, akik már nem tudnak visszatérni régi otthonukba. A pénzsegély is akad- zik. „Ötven ezer rubelt ígértek – mondja Alla Kabulova –, de nem kaptunk eddig egy fillért sem.”

Lesz tehát dolguk a nemzetközi segélyszervezeteknek. Az ACT International (Action by Churches Together) – az egyházi segélyszerve- zetek genfi központja – négy se- gélyszervezetet bízott meg a hó- biek nevében is a legalább hat hónapos segítségnyújtás lebonyolítá- sára. Két amerikai, egy orosz és egy magyar szervezetet.

A Magyar Ökumenikus Se- gélyszervezet itt, Dél-Osztétában fog segíteni az ellátásban és az el- helyezésben. A tervek szerint a négy szervezet Grúziában és Dél- Osztétiaiban összesen nyolc-tíz- milli dollárt használ majd fel.



Volt település Chinvalitól északra

lyos rongálások nyomait tünteti el. Még jól láthatók a rakétatá- madások nyomai. Parlament, egyetem, kórház... – mind-mind újjáépítésre szorul.

Sérült házak sokaságán át ju- tunk el az egykori – ma félig le- rombolt – hotelhez, amely most menekültszállásként működik. Asszonyok válogatják az abh- ázoktól kapott ruhaszállítmányt. A gond nem is annyira a ruház- kodás, sokkal inkább azoknak a

Esteledik már. Elköszönünk Moristól, oszét kísérőnkől, aki édesapjánál marad Chinvaliban. Elindulunk. A hatósági rendelkezés értelmében legkésőbb este kilenc órára az eszakszét hatá- ron kell lennünk.

A sötétedés mintha üzeni akarna nekünk. Üzeni és kér- denzi is. Vajon hány évnek, eset- leg évtizednek kell elteltie ah- hoz, hogy megszűnjék az ellen- ségeskedés?

MA IS KÉTSZÁZMILLIÓ KERESZTÉNYT ÜLDÖZNEK A HITE MIATT!

# A vallásszabadságért, a rabszolgaság ellen

Budapesten tartotta konferenciáját a Nemzetközi Krisztusi Szolidaritás szervezet

▶ **Idén először Budapest**en tartotta szokásos éves konferenciáját a Nemzetközi Krisztusi Szolidaritás (CSI – Christian Solidarity International) elnevezésű keresztény emberi jogi és segélyszervezet. A kétnapos tanácskozás záróakkordjaként szeptember 27-én, szombaton nyílt napot tartottak a Városligeti fasorban, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia irodaházában, ahol az érdeklődők különféle előadások keretében ismerkedhettek meg a szervezet történetével, alapvető célkitűzéseivel, valamint jelenlegi tevékenységével. A referátumok között a Magyarországon közhasznú alapítványként működő CSI kura-tórium elnöksége is lehetőséget kapott a bemutatkozásra.

A nyílt napot az esemény házigazdája, Viz Péter nyitotta meg. Miután köszöntötte az előadókat és a résztvevőket, egy talán kevésbé ismert statisztikai adattal – ma a világon hozzávetőlegesen kétszázmillió keresztényt üldöznek a hite miatt – világított rá a CSI munkájának létjogosultságára, majd egy bibliai passzus segítségével emelte ki, hogy ha mi hallgatunk, akkor „a kövek fog-nak kiáltani” (Lk 19,40). A szervezet ennek fényében küzd világ-szerte nemcsak a szabad vallás-gyakorlásért, hanem a szenvedő gyermekekért és a katasztrófák áldozataitért is.

Az alapító svájci református lelkész, Hansjürg Stückelberger rövid énektanítás után a mozgalom ars poeticájának számító 1Kor 12,26 – „... így ha szenved az egyik tag, vele együtt szenved valamennyi, ha dicsőségben részesül az egyik tag, vele együtt örül valamennyi” – alapján a szervezet tevékenységének bibliai gyökereiről szólt. Arról beszélt, hogy az üldözött keresztények hite hogyan képes a mi hitünket is erősíteni, majd egy elrabort és rabszol-gának eladott szudáni nő történe-tén keresztül személyes, megrázó példával illusztrálta a keresztény testvéreinket manapság érő meg-próbáltatásokat.

Leánya, Annette Walder-Stückel-berger, a CSI svájci szervezetének vezetője röviden kitért az 1977-ben rendezett néma tüntetésre, amely a mozgalom megalapításá-nak tekinthető: mintegy tizenöt-ezer ember vonult fel Bern és Zü-lich utcáin, követelve a vallássza-badság és az emberi jogok tiszte-letben tartását a keleti blokk kom-munista országaiban.

Leles és csatlakozásra buzdító beszédében – a CSI különböző kormányoknál való közbenjáró tevékenységén túlmenően – első-sorban arra hívta föl a figyelmet, hogy az imádság, a különböző adományok és a tiltakozó lapok kitöltése révén miképpen járulhatunk hozzá mi, átlagemberek a szervezet missziójának sikeréhez.

A kört tovább bővítve, az el-múlt harminc évben a különböző hadszíntereken és országokban – azeri-örmény konfliktus, szudáni válság és így tovább – végzett munka távlatainak fölvezetése után Viz Péter áttért a speciálisan magyar helyzetre. Ismertette a Magyarországon 1991-ben elindított munka fontosabb állomásait (segélyszállítmányok Moszkvában

szegény gyermekeknek, moldvai csángók között végzett misszió, karitatív tevékenység a délvidéki háború Magyarországra menekült üldözöttjei között...), majd bemutatta a CSI-Magyarország jelenlegi tevékenységét, valamint a szervezet kéthavonta megjelenő, ingyenes folyóiratát.

A rendezvény csúcspontját kétségtelenül a – magyar körökben leginkább talán elkíségi könyveiről ismert – Henri Boulad jezsuita atya által az iszlámról tartott előadás jelentette.

A rendkívül szuggesztív, a hallgatóság érzelmeit is megcé-lzó előadó a kereszténység és az iszlám kapcsolatának történeti áttekintéséből kiindulva bontotta ki alaptézisét: az iszlám nem pusztán vallás, hanem vallást, politikát, kultúrát és társadalmat is felölelő globális rendszer, amely a 21. században újra Euró-pa meghódítására tör.

Gondolatébresztő előadásában – melyben olyan ellentmondásos kérdésekben is merészen állást foglalt, mint a muszlim migráció vagy Törökország európai uniós tagsága – Boulad atya a klasszikus

európai keresztény értékek visz-szaigénylése mellett tört lándzsát. Mert – mint mondta – „a termé-szet irtózik a vákuumtól”. Ha pe-dig a kereszténység nem újul meg, akkor az általa hagyott szellemi és keresztény diákok közös okta-tási intézményben való nevelése Egyiptomban és így tovább). Ez-után dr. John Eibner és Gunnar Wie-balck tartott közös előadást *Emberi jogok és rabszolgaság* ma címmel; a szervezet szudáni rabszolgá-fel-szabadító programjába, valamint az iraki keresztényeket támogató projektbe avatták be a hallgatókat.

A rendezvény utolsó előadója-ként Biacs Dávid jezsuita atya be-szélt a CSI küldetéséről. A konfe-rencia imádsággal zárult.

■ – NLE –

## Választás úr és Úr között

▶ **Vajon a harmadik világ anyagi megsegítésén túl szükség van-e arra, hogy ott a missziós szervezetek terjesszék az evangéliumot? Nem kellene-e minden népet abban a kultúrában, vallási környezetben meghagynunk, amelybe beleszületett? Időnként ugyanis kifejezetten konfliktushelyzetet teremt, ha valaki – ősei hitét elhagyva – kereszténnyé lesz... Így történt ez Mariam Alladien életében is, akit Közép-Ázsia evangéliumi gyülekezeteiben igen jól ismernek. Az indiai származású, Hollandiában élő asszonyt barátai csak így emlegetik: „az Úr harcosnője”, hiszen közel egy évtizedes szolgálata nyomán sok pakisztáni és indiai muszlim jutott keresztény hitre. Budapesti látogatása alkalmával most én éreztem kényszert arra, hogy megkérdezzem tőle: vajon a békeesség munkálása helyett nem éppen konfliktust gerjeszt szolgálatával?**

Megtérésével Mariam Alladien annak idején vihart keltett muszlim hitű családjában – átkok kísé-retében kellett elhagynia férjét. Pedig akkor már Hollandiában éltek! Mennyivel nagyobb vihart kelthet misszionálásával Ázsiában! Beszámolójából megtudtam, hogy ha például Pakisztánban valaki kereszténynek vallja magát (a vallási hovatartozás a személyi igazolványba is bekerül!), annak szinte lehetősége sincs arra, hogy munkát kapjon. „Aki Krisztust követi, az másodrendű állampolgár” – fűzte hozzá. Sőt vannak vidékek, ahol felgyújtják a hívők há-zait, menekülésre kényszerítik a gyülekezetek tagjait.

„Megér ekkora árat az evangélium terjesztése?” – kérdeztem tőle. „Krisztus békeessége mindennel felér” – kezdte vallomását Mariam. Arról a belső nyugalomról és harmóniáról beszélt, amely a látszólag kiegyensúlyozott élet mellett sem lehetett az övé évtizedekig. Ha egy szóban kellene összefoglalnia, hogy mi az iszlám hit, akkor ezt mondaná: fogság. Rabja az ember a rítu-soknak, a rendelkezéseknek és ezzel összefüggésben foglya a családi köteleknek.

Mariam hívó muszlim család-ban nőtt fel. Hollandiába költözésük után eljutott viszont egy keresztény istentiszteletra, ahol megérintette szívét az evangélium. Ám beszélni senkinek sem mert róla. Emlékezett a Korán tanítására, arra, hogy a szülőknek

feltétlen engedelmességgel tar-tozik. Aztán a férje akaratának vetette alá magát őszinte alázat-tal. MERTHOGY NÉHÁNY ÉVEL KÉ-SŐBB EGY JÓKÉPŰ FIÚ ÉRKEZETT HOZZÁJUK PAKISZTÁNBÓL. Csak két hétre jött, hogy a vakációját náluk töltsse, de hosszabb tartózkodás lett belőle...

A szülők megegyeztek: a két fiatal keljen egybe. A döntést segítette, hogy a fiú *qariként* (Korán-recitálóként) érkezett, és később Korán-tanítóként Hollandiában is nagy tekintélyt szerzett a muzulmán közösségekben. Bár nem szerelemből házasodtak, Mariam mégis rajongásig tisztelte és szerette férjét. „Jézus most már igazán hátrébb került a rangsorban” – mesélte az asszony. Úgy gondolta, Isten nem tudja szolgálni, hiszen szívében az első helyet teljesen a férje töltötte be, aztán a szülei, majd a gyerekei.

Ma már tudja, hogy ez bizony fogság volt. Rabbá tette az, hogy mindenben férje akaratának kellett alávetnie magát. Ennek súlyát azonban akkor még nem érezte. Férje megtévesztően sze-líd volt. A nőt csupán egy dolog bizonytalanította el: érezte, nincs békeessége.

Közben súlyosan megbetege-dett. Férje amulettet tett a nyaká-ba, ő mindenféle praktikákkal próbálkozott, de mindhiába. Visszont újra meghívást kapott egy keresztény istentiszteletra.

A legnagyobb titokban ment

el. A gyülekezetben meglepé-sére épp egy pakisztáni igehirde-tő szolgált, aki az alkalom végén megajándékozta egy Bibliával, és külön is imádkozott érte. Maga sem akarta elhinni, de – meggyógyult.

Hazafelé újra és újra felidézte a lelkész áldó szavait: „Mostantól Isten igralma kísér téged.”



A SZERZŐ FELVÉTELE

Aznap este örült, hogy a férje még nem ért haza. Bement egye-dül a hálószobába, és – miután Bibliáját elrejtette – térdre esve, zokogva kérdezte Isten: „Ki vagy, Isten? Kiké vagy te? Katolikusoké, keresztényeké, muszlimoké? És mi az, hogy fiad van? Ha Isten vagy tényleg, akkor tudsz válaszolni...” Órákkal később kimerülten dőlt ágyára.

Akkor éjjel álmodott. Két fel-hőt látott, amelyek egy-egy kezét formáztak, s rajtuk felirat. Az egyik: „En vagyok az út, igazság és az élet.” A másikon pedig: „Jövök hamar.” Kérdéseire így kapott vá-laszt aznap éjjel az élő Úrtól, de Bibliáját reggel nem találta.

Különös harc kezdődött el. Új Bibliát vásárolt magának, elrejtette, de az harmadnapra eltűnt. Ekkor megint vett egyet, ám néhány nap múlva azt sem találta. Ez a furcsa „játék” tíz éven át tar-tott! Mariam világosan tudta,

hogy a férje tünteti el újra és újra a Bibliákat, szólni azonban nem szolt, mert nagyon félt. Hiszen a feleség feladata, hogy urának engedelmességen. Mindig férjét látta maga előtt, még akkor is, ha titokban elment a templomba.

Huszonhárom évi házasság után jött el a színvallás ideje. Férje első alkalommal utazott egye-

– Nagyon jól tudod, hogy én keresztény vagyok – mondta szelíden az asszony.

Ekkor kezdődött el a pokol. Az addig szelídek ismert férfi most csomókban cibálta ki felesége haját, és ütötte, ahol csak érte... Aztán lihegve, dühtől eltorzult arccal az asszony meggyötört tekintetét kereste. „Akkor ismertem fel szemében azt a sötétséget, amelyet huszonhárom éven át vak voltam észrevenni. Abban a pillanatban döbentem rá, hogy nem ugyanaz a lélek van bennünk...” – mesélte szomorúan Mariam.

Én pedig így kaptam választ a feltett kérdésre. A vihar, a konfliktus, amelyet ő is át kellett, hogy éljen, nem emberek küzdélmé, hanem erőké és hatalmasságoké. Mariam bizonyágtétele rímelt az apostol szavaira: a mi harcunk nem test és vér ellen folyik.

„A sötétség nem fogadja be a világosságot, gyűlöli, sőt tombol miatta” – fűzte hozzá Mariam, majd egy mondatot idézett: „Muszlim embert ne dühíts fel!” Meg is magyarázta. Nem a muszlim emberek veszélyesek, hanem az a lélek, amely bennük dolgozik, az igazi „ellenség” a harc lelkülete.

Meg kellett hát vívnia egyéni küzdelmével Mariamnak is. Mivel a Korán szerint hithű muzulmán nem élhet együtt más hitűvel, férje az asszonyt választás elé állította. Vagy ő, vagy Krisztus. Mariam akkorra már kapott bátor-ságot a Szentlélektől arra, hogy Jézust merje választani.

Am a döntés nem volt könnyű. Huszonhárom évet kellett lezárnia, vállalva az esetleges lét-bizonytalanságot. De tudta, mi a helyes. Férjével e szavak kíséretében közölte döntését: „Te az embereket nézed, mert tőlük tartasz, én egyedül Istenre tekintek, így senkitől sem félek.”

Az „Úr harcosnője” ma már ezzel a hittel és elszánással indul el újra és újra missziói szolgálá-tára Közép-Ázsia urdu nyelvet beszélő közösségeihez, hogy hir-desse: a sötétség erőinek fogsá-gából van szabadulás.

■ B. PINTÉR MÁRTA

## Lutheránus

500

Szeptember 16-án a világhálóra került egy rövid hír, amelyből arról értesülhettünk, hogy egyhá-zunkban megalakult a reformáció kezdetének ötszáz éves jubileumát, annak méltó megünneplését előkészítő bizottság.

Természetesen nem hivatalos emlékbizottságról van szó – hiszen egy ilyennek a megalakítását egyházi törvényeink szabályozzák. Pusztán annyi történt, hogy az egyháztörténészekkel és a Magyarországi Luther Szövetség vezetőivel kiegészült Gyűjté-ményi Tanács püspökeink és országos felügyelőnk elé tárta majd egy év alatt összegyűlt ötleteit, az eddigi előkészületeket.

Egyházunk régebbi és közelmúltjának feldolgozása, bemutatása, a lutheri tanítás különböző modern formákban történő, széles körű ismertetése, kiadványokkal, kiállításokkal kapcsolatos, illetve restaurálási tervek sokasága hangzott el az elsősorban néhai id. Fabiny Tibor nevéhez kötődő, „alulról indult” kezdeményezés keretében.

Ittész János elnök-püspök szerint le kell bontani azt a romantikus Luther-képet, amely sokakban ma is él. A történeti gondolkodás tisztultabb ismeret, elmélyültebb – és nem csak negatív módon megnyilvánuló – identitástudatot eredményez. „Előre Lutherrel!” Hatékony, gyülekeze-teinket, életünket megújító programra van szükségünk.

Próhla Gergely országos felügyelő úgy vélekedett, hogy nem elég hatalmas restanciáinkat ledolgozni, egyházi életünk újradefiniálása legyen a cél. Jól meg kell találnunk az arányokat az emlékező-kegyeleti és a jövőbe mutató alkalmak között. A reformáció gondolatából akkor lehet, lesz valódi ünnep, ha képesek vagyunk egész egyhá-zunkban, sőt az egész országban érvényesíteni. Mindenesetre a ké-szülődést időben elkezdjük.

Fabiny Tamás püspök szerint az idei év váljon akár szimbolikus kezdetté; a visszaszámlálás elkezdődött. Nagyon fontos az ügy korszerű kommunikációja, s ehhez elengedhetetlen lesz egy frappáns vezérgondolat.

Gáncs Péter püspök is a reformáció évének missziói lehetősé-gét emelte ki; különösen is hangsúlyozta, hogy nagy szükség van a lelkészek és a gyülekezetek megmozgatására.

Az első „megmozgatási kísérlet” az alábbi felhívás, amelynek – előre 2017 felé – nyilván lesz még folytatása.

■ – Zzs –

### „2017 felé” – pályázati felhívás

Egyházunk elnöksége pályázatot ír ki korra, nemre való tekintet nélkül. A cél: megfogalmazni a reformáció jubileumi évének jelmondatát. A győztes részt vehet egy Luther-emléktúrán Németországban. Határidő: 2009. pünkösd.

Ezentúl pedig – határidő nélkül – szívesen várunk minden olyan levelet, ötletet, véleményét, amelyben egyháztagjaink megfogalmazzák, milyennek szeretnék látni egyházunkat 2017-ben, mit tudnak felajánlani a jubileumra, mit várnak, mit tartanak elsődleges célnak.

A leveleket az *Evangelikus Élet* szerkesztőségébe várjuk. A borítékra írják rá: „Lutheránus 500”.

# Október a reformáció hónapja – Bibliával a mindennapokban 2008



**Budapest, október 1.**  
„Bibliával a mindennapokban...” Október a reformáció hónapja – Ünnepélyes megnyitó  
**Helyszín:** a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának székháza (1117 Budapest, Magyar tudósok krt. 3.)  
14 óra

**Dunaújváros, október 1.**  
Zenei világnap – koncert  
**Helyszín:** evangélikus templom (Szilágyi E. út 34.)  
18 óra

**Szekszárd, október 2.**  
„A szeretet és a segítségnyújtás a Biblia tükrében” – Czibere Károly igazgató előadása  
**Helyszín:** Wosinsky Községi Ház (Béla király tér 2.)  
18 óra

**Székesfehérvár, október 3.**  
Református napok a Biblia évében  
**Helyszín:** református templom (Széchenyi u. 16.)  
18 óra

**Székesfehérvár, október 3–5.**  
Református napok a Biblia évében  
**Helyszín:** Régio Háza (a volt Technika Háza, Rákóczi u. 25.)

**Budapest, október 4.**  
A Wesley Egyházi Szövetség jubileumi teológiai napja  
**Helyszín:** Metodista Egyházközpont (1032 Budapest, Kiscelli u. 73.)  
10 óra

**Nyíregyháza, október 4.**  
A Biblia-barátok Körének országos találkozója  
**Helyszín:** református templom (Kálvin tér 11.)  
10 óra

**Vámosújfalú, október 4.**  
„A Biblia és a reformáció”  
**Helyszín:** református templom (Csécsi Nagy Pál u. 10.)  
10 óra

**Budapest, október 4.**  
Reformációi bibliáóra – dr. Bóna Zoltán református lelkész  
**Helyszín:** Arany Alkony Idősek Otthona (Budapest XV., Bánkút u. 67–69.)  
15.30

**Budapest, október 4.**  
„Jelenti magát Jézus” – Biblia a népdalokban  
**Helyszín:** Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközség (1114 Budapest, Bocskai út 10.)  
17.30

**Ócsa, október 5.**  
Bibliával a mindennapokban – missziói nap  
**Helyszínek:** református templom, Bolyai Park, baptista imaház, református templom  
10 óra, 16 óra, 17 óra, 19 óra

**Vésztfő, október 5.**  
Zenesztisztelet  
**Helyszín:** református templom és szeretetotthon (Bartók tér 6–8.)  
9.30

**Bonyhád, október 5.**  
Ünnepi hálaadó istentisztelet

az új orgonáért, illetve emléktábla-avatás  
**Helyszín:** református egyházközség (Dózsa György u. 26.)  
10 óra

**Bonyhád, október 5.**  
Kolozsvári Ferenc festőművész kiállítás megnyitója  
**Helyszín:** református egyházközség (Dózsa György u. 26.)  
11 óra

**Székesfehérvár, október 5.**  
Református napok a Biblia évében  
**Helyszín:** református templom (Budai út 113.)  
15 óra

**Budapest, október 7.**  
Evangéliumi protestáns egyházak fóruma  
**Helyszín:** Baptista Teológiai Akadémia (1068 Budapest, Benczúr u. 31.)  
10 óra

**Győr, október 9–10.**  
Biblia – teológia – ökumené  
**Theológiai Szemle-nap**  
**Helyszín:** az evangélikus egyházkerület székháza (Bajcsy-Zsilinszky u. 26.)  
14 óra

**Budapest, október 10.**  
„A házasság megtartó ereje” – evangéliumi szabadegyházak lelkész-konferenciája  
**Helyszín:** az Evangéliumi Pünkösdi Közösség Agapé Gyülekezete (Budapest XIV., Thököly út 46/b.)  
10 óra

**Berettyóújfalu, október 10.**  
„A Biblia hatása nyugati világ- és életsemleletünkre régen és ma” – dr. Szűcs Ferenc rektor  
**Helyszín:** a járási hivatal díszterme  
17 óra

**Berekszentmária, október 10–12.**  
Evangéliumi Ichthüsz cserkészfórum  
**Helyszín:** a Nyírségi Református Egyházmegye üdülője  
17 óra

**Budapest, október 11.**  
Nyitott Biblia napja – egy üdítő délután kíváncsi családoknak  
**Helyszín:** budapest-rákoshelyi református gyülekezet (1174 Budapest, Szabadság u. 26.)  
14 óra

**Budapest, október 11.**  
Reformációi bibliáóra – dr. Hecker Frigyes nyugalmazott metodista szuperintendens  
**Helyszín:** Arany Alkony Idősek Otthona (Budapest XV., Bánkút u. 67–69.)  
15.30

**Csákvár, október 11.**  
Kálvin jubileumi ünnepség  
**Helyszín:** református egyházközség (Kálvin u. 9.)  
14 óra

**Budapest, október 11.**  
A Baptista Központi Énekkar és a református Soli Deo Gloria énekkar közös hangversenye  
Orgonán közreműködik Pálúr János.  
**Helyszín:** újpesti baptista

imaház (1043 Budapest, Kassai u. 26.)  
17 óra

**Dunaújváros, október 11.**  
Dsidá Jenő-emlékest halálának hetvenedik évfordulóján  
**Helyszín:** evangélikus templom (Szilágyi E. út 34.)  
17 óra

**Budapest, október 12.**  
Teremtési ünnepköri istentisztelet  
**Helyszín:** Budapest-Deák téri evangélikus templom (1052 Budapest, Deák tér 4.)  
9 óra

**Csákvár, október 11.**  
Kálvin jubileumi ünnepség  
**Helyszín:** református egyházközség (Kálvin u. 9.)  
10 óra

**Dunaszentgyörgy, október 12.**  
Várarócs–Dunaszentgyörgy gyülekezeti találkozó  
**Helyszín:** református templom (Rákóczi F. u. 117.)  
10 óra

**Miskolc, október 12.**  
„Az én Bibliám története” – bibliakiállítás  
**Helyszín:** Miskolc-Tetemvári Református Egyházközség (Palóczy L. u. 21.)

**Budapest, október 14.**  
„Ismerjük-e múltunkat?” – dr. Török Bálint előadása  
**Helyszín:** Budapest-Óbudai Református Egyházközség (1033 Budapest, Kálvin köz 4.)  
18 óra

**Csákvár, október 16.**  
„Állatok a Bibliában” – rajzverseny  
**Helyszín:** Lorántffy Református Óvoda (Szt. István út 2.)  
16 óra

**Sopron, október 16–18.**  
„Föld és ég” – a Biblia éve 2008-nak és a Föld bolygó nemzetközi évének országos rendezvénye  
**Helyszín:** Liszt Ferenc Konferencia- és Kulturális Központ (Liszt F. u. 1.)  
18 óra, 10 óra

**Verőce, október 17.**  
Zenesztisztelet  
**Helyszín:** református templom (Rákóczi út 41–43.)  
17 óra

**Budapest, október 18.**  
„Akarom, tisztulj meg” – előadás keresztény egészségügyieknek  
**Helyszín:** az ökumenikus tanács székháza (1117 Budapest, Magyar tudósok krt. 3.)  
10 óra

**Budapest, október 18.**  
Szent Bertalan nappala – az Evangélium Színház előadása  
**Helyszín:** Duna Palota (1051 Budapest, Zrínyi u. 5.)  
15 óra

**Budapest, október 18.**  
Bibliáóra – D. Szebib Imréné  
**Helyszín:** Arany Alkony Idősek Otthona (Budapest XV., Bánkút u. 67–69.)  
15.30

Szeverényi János evangélikus lelkész  
**Helyszín:** református gyülekezeti terem (Bartók tér 6.)  
17 óra

**Mezőtúr, október 21.**  
Csendesnap  
**Helyszín:** Szegedi Kis István Református Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium (Kossuth L. u. 2.)

**Nyíregyháza, október 20.**  
„A megújuló kijelentés” – Bibliák kiállítása  
**Helyszín:** a „kazettás” gyülekezeti terem (Kálvin tér 11.)  
10.30

**Budapest, október 21–24.**  
Evangélikus sorozat Jónás könyve alapján  
**Helyszín:** Budapest-Kálvin téri református templom (1091 Budapest, Kálvin tér 7.)  
18 óra

**Nyíregyháza, október 22.**  
„Boldog, aki olvassa...” – és aki tanulja  
**Helyszín:** Jókai Mór Református Általános Iskola (Színház u. 3.)  
8 óra

**Vésztfő, október 19.**  
Családi istentisztelet  
**Helyszín:** református templom (Bartók tér 6–8.)  
9.30

**Sárvár, október 19. – november 2.**  
Bélyegkiállítás – a Biblia bélyegeken  
**Helyszín:** evangélikus gyülekezeti terem (Sylvester u. 3.)  
10.30

**Budapest, október 19.**  
Ünnepi istentisztelet – az Üdvhadsereg vezérkari főnökének látogatása  
**Helyszín:** Üdvhadsereg, Rákócscsaba (1171 Budapest, Lemberg u. 38–42.)  
11 óra és 15 óra

**Budapest, október 19.**  
Szent Bertalan nappala – az Evangélium Színház előadása  
**Helyszín:** Duna Palota (1051 Budapest, Zrínyi u. 5.)  
15 óra

**Budapest, október 19.**  
Reformációi gálaest  
**Helyszín:** Uránia Nemzeti Filmszínház (1088 Budapest, Rákóczi út 21.)  
17 óra

**Bonyhád, október 19.**  
Hangverseny – J. S. Bach: BWV 131, 78, 17 (kantáták)  
**Helyszín:** evangélikus templom (Dózsa Gy. u. 67.)  
17 óra

**Budapest, október 19.**  
A Biblia az orgonazene tükrében  
**Helyszín:** pestszentlőrinci evangélikus templom (1183 Budapest, Kossuth tér 3.)  
18 óra

**Mezőtúr, október 20.**  
„Ne hagyjátok a templomot, / A templomot s az iskolát!” – komplex verseny református iskolások számára, valamint testvériskolai látogatás, közös megemlékezés  
**Helyszín:** Szegedi Kis István Református Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium (Kossuth L. u. 2.)

**Vésztfő, október 20.**  
„Hogyan lehetek szabad?” – ökumenikus evangélikus

**Budapest, október 24.**  
„Kárpát-medencei magyarok zenéje – VII.”  
**Helyszín:** Művészetek Palotája – Fesztivál Színház  
17 óra

**Szentes, október 25.**  
Életet és jövőt formáló Biblia – területi női találkozó  
**Helyszín:** Felsőpart Református Egyházközség  
9.30

**Budapest, október 25.**  
Szent Bertalan nappala – az Evangélium Színház előadása  
**Helyszín:** Duna Palota (1051 Budapest, Zrínyi u. 5.)  
15 óra

**Budapest, október 25.**  
Ökumenikus bibliáóra – dr. Osztie Zoltán római katolikus plébános  
**Helyszín:** Arany Alkony Idősek Otthona (Budapest XV., Bánkút u. 67–69.)  
15.30

**Vésztfő, október 26.**  
„Sola Scriptura – a reformáció üzenete a Biblia évében” – dr. Higved István  
**Helyszín:** református templom  
9.30

**Dunaszentgyörgy, október 26.**  
Ötven éve konfirmáltak találkozója  
**Helyszín:** református gyülekezeti ház (Rákóczi F. u. 117.)  
10 óra

**Tiszabercel, október 26.**  
Zenesztisztelet a Vox Antiqua kamarakórus közreműködésével  
**Helyszín:** református templom (Kossuth út 50.)  
10.45

**Visegrád, október 26.**  
A visegrádi református templom felszentelése  
**Helyszín:** Visegrád, Fő u. 165.  
15 óra

**Gyúró, október 26.**  
Reformációi istentisztelet  
**Helyszín:** református templom (Rákóczi u. 27.)  
15 óra

**Budapest, október 26.**  
Szent Bertalan nappala – az Evangélium Színház előadása  
**Helyszín:** Duna Palota (1051 Budapest, Zrínyi u. 5.)  
15 óra

**Gyúró, október 26.**  
Felvidék református templomai – Winter Erzsébet fotóművész kiállításának megnyitója  
**Helyszín:** református gyülekezeti terem (Rákóczi u. 27.)  
16.30

**Pécs, október 26.**  
Országos reformációi ökumenikus istentisztelet  
**Helyszín:** pécsi baptista imaház (Bokor u. 52.)  
17 óra

**Budapest, október 26.**  
Orgonazenés áhítat: „A reformáció zenéje”

**Helyszín:** Budapest-Deák téri evangélikus templom (1052 Budapest, Deák F. tér 4.)

**Budapest, október 26.**  
Megemlékezés a reformációról  
**Helyszín:** unitárius templom (1055 Budapest, Nagy Ignác u. 2–4.)

**Budapest, október 26.**  
Megemlékezés a reformációról  
**Helyszín:** unitárius templom (1092 Budapest, Hőgyes E. u. 3.)

**Pécs, október 26.**  
Megemlékezés a reformációról  
**Helyszín:** unitárius templom (Madách u. 9/a)

**Miskolc, október 26.**  
Megemlékezés a reformációról  
**Helyszín:** unitárius templom

**Miskolc, október 27.**  
„Kortársunk Luther” – reformációi esték a deszkateplomban  
**Helyszín:** Miskolc-Tetemvári Református Egyházközség (Palóczy L. u. 21.)  
18 óra

**Sárospatak, október 27–29.**  
„Bibliás ösök” estéi  
**Helyszín:** a református templom imaterme (Kossuth u. 18.)  
17 óra

**Miskolc, október 28.**  
„Zene a reformáció korában” – reformációi esték a deszkateplomban  
**Helyszín:** Miskolc-Tetemvári Református Egyházközség (Palóczy L. u. 21.)  
18 óra

**Miskolc, október 29.**  
Vendégség a reformáció korának éveiből – reformációi esték a deszkateplomban  
**Helyszín:** Miskolc-Tetemvári Református Egyházközség – gyülekezeti terem (Rákóczi L. u. 21.)  
18 óra

**Nagyrabé, október 30.**  
Könyvbemutató Tóth Máté Miklós műveiből  
**Helyszín:** református gyülekezeti ház (Kossuth u. 2.)  
17 óra

**Miskolc, október 30.**  
„Mindennapok a reformáció Magyarországon” – reformációi esték a deszkateplomban  
**Helyszín:** Miskolc-Tetemvári Református Egyházközség (Palóczy L. u. 21.)  
18 óra

**Sárospatak, október 30.**  
„Boldog emberek a Bibliában”  
**Helyszín:** Rákóczi-vár (Szent Erzsébet u. 21.)  
18 óra

Reformáció napja (október 31.)  
ünnepi istentiszteleteinek helyszíneit és időpontjait lapunk következő számában közöljük.

TEOLÓGIA DIÓHÉJBAN – ÚJ SOROZATUNK ELÉ

## Kis tükörben a hittudomány

■ BÁCSKAI KÁROLY

A „dióhéjban” és a „kis tükörben” megfogalmazás ugyanazt a szándékot rejti magában: az ismeretterjesztést, az őszinte együtt gondolkodás igényét. Közérthető módon és népszerűen, nem az egyházban gyakorta emlegetett, de ma már talán ritkábban hallható „kánaáni” nyelven. A Biblia évében fontos, hogy ne csupán egy könyvről gondolkodjunk közösen és alkossunk véleményt, hanem a tartalma, üzenete és a hatása váljék újra jelentőssé a számunkra.

„A Biblia több önmagánál” – írja Farkas József református teológus-lelképásztor, majd így folytatja: „Több igazság van a Bibliában, mint amennyit annak idején a szentírók írtak bele. A bibliai Igéknek természetesen már akkor is volt értelmük, amikor először írták le azokat, de az apostolok és a többiek akkor nem is gondoltak arra, hogy az évszázadok múlásával egyre gazdagabb zengést kap a szavuk, és az eredetileg igénytelenül írásba foglalt igazság egyre fénylőbb lesz.” (Farkas József: *Több az élet*)

Ez a több azonban egyben nehezen értelmezhető. Apró mozaikszemekből, önmagukban is értékes részletekből áll össze. A megtestesülés révén időben és térben megjelenik, és mégis megfoghatatlan. Kiegészül a személyes élményekkel és tapasztalatokkal, olykor az elbizonytalanító ellentmondásokkal. Olyan, akár teremtett környezetünk. Az apostol szavával „öböne élünk, mozgunk és vagyunk” (ApCsel 17,28), mégis, miként a költő Reményik Sándor érzekelte: „A világ Isten szönyege, / Mi csak visszaját látjuk itt, / És néha – legszebb perceinkben – / A színeiből is – valamit.” (A szönyeget visszaját)

A hittudomány művelőjének a hivatása, de ebből adódó kötelessége is, hogy a „visszaját” ismerőknek a „színeiből” történő olvasást, ismeretszerzést megtanítsa. Prizmához hasonlóan üveget fordítva a Biblia felé, akár a színeire bomló fény, a kutató előtt feltárul a Szentírás gazdagsága. Az egész elemeivé válik, az összetett leegyszerűsödik, az egyrétű pedig hatalmas mélységet mutat...

Ha csupán szerény zsebtükör segítségével is, de néhány alkalommal erre a fel-

adatra vállalkozunk ebben a sorozatban. Mielőtt azonban megérkeznénk a hittudomány és a segédtudományok egy-egy részterületéhez, és találkoznánk egy-egy személlyel vagy témával, keressük meg a „nulla kilométerkövet”, ismerkedjünk meg magával a teológia kifejezéssel!

Az eredeti görög szó annyit jelent, mint „az istenekről szóló beszéd” vagy „az istenekről szóló tanítás”. Születését, első használatát a nem keresztény, ógörög idők homályában kell keresnünk. Az Újszövetséget hiába lapozzuk fel: a teológia szó mint olyan sem az evangéliumokban, sem a levelekben, sem a *Jelenések könyvében* nem fordul elő. Kik lehettek hát az ókori hellén világ hittudósai? A régi görögök azokat nevezték teológusoknak, akik a világ keletkezéséről vagy a különböző istenek, félisteni hősök tetteiről szóló ősi hitregéket, mondákat, az úgynevezett mítoszokat feljegyezték.

Egyik jeles képviselőjük a Kr. e. 776 körül született Hésziodosz. Földművelő volt és pásztor, elbeszélése szerint maguk a múzsák hívták a költészet mezejére. Az istenek származásáról szóló, 1022 szakaszról álló, *Teogónia* című mítoszgyűjteményében megénekelte a világunk a káoszról való keletkezését. Verselt Uranosz, Kronosz és Zeusz uralmáról és az utóbbiak a titánokkal vívott harcáról. Megörökítette Prométheusz mondáját és az asszony teremtésének ősi képzetét.

A korabeli költők és jóskok tehát mint „teológusok”, vagyis az istenek mítoszaihoz értő beavatottak tanítják az embereket a világ keletkezésének titkaira. Tudományuk nem rendszeres, hanem inkább szónoki vagy himnikus összefoglalása annak, amit az istenek felől elgondoltak. Hésziodosz *Teogóniája* is bővelkedik az ellentmondásokban. Stílusa sok helyütt eleven, máshol száraz és egyenetlen.

A görög filozófusok szóhasználatában a teológia új értelmet nyer: immár az istenségekről szóló mítoszok értelmezését jelenti. Arisztotelész (Kr. e. 384 – Kr. e. 322), a modern európai tudomány atyja és előfutára, a nyugati kultúra egyik legnagyobb hatású gondolkodója szerint az istenekről alkotott helyes tanítás *filozófiai* feladat. Ez háromféle lehet: matematikai,

természettudományi és teológiai. Ezen belül a logikát nagyra becsülő sztoicizmus a teológiát is felosztotta „mitikus”, „fizikai” és „politikai” részre. Az első a mítoszok feljegyzése, a második az istenfogalom filozófiai értelmezése. A harmadik az istenek kultuszára, tiszteletére vonatkozó rendelkezéseket állapítja meg. (Ma ez az irány a vallástörténethez vagy az egyházjoghoz hasonlítható.)

Egy lépéssel továbbhaladva a nulla kilométerkötől megállapíthatjuk, hogy a teológia szó alapvető értelme mindig az embernek az isteniről való beszéde, illetve az istenségre vonatkozó elgondolása, az arról való fogalmak megalkotása. Az ember *verbalizálja*, azaz szavakba foglalja, *definiálja*, azaz meghatározza és kifejti a *transzcendenssel*, azaz az érzékeny fölöttivel, a nem e világgal létrejövő kapcsolatait és tapasztalatait. A tudós Karner Károly szerint „az ember igyekszik saját ismerő képességével, főként értelmével megismerni az istenséget, ennek alapján megalkotni a helyes »istenfogalmat« és azt beleilleszteni világképebe” (Karner Károly: *Bevezetés a teológiába*).

A teológia tehát nem a Krisztus követésével kezdődik. A keresztény írók csupán a Kr. u. 2. századtól veszik át és alkalmazkazzák ezt a voltaképpen pogány eredetű fogalmat. A keresztény iratokban legáltalában ekkor találkozunk vele először. A nem keresztény ellenfelekkel és az akkori pogány állami hatóságokkal szemben egy-egy elhivatott hitvédő (apologéta) felel a teológia fogalmát a keresztény érvelés számára. Ők azonban a teológiát mint kifejezést még nem „keresztelik meg”. A szokványos, pogány szóhasználat gyakorlata szerint alkalmazzák, s a kereszténységtől idegen istenekről hangzó tanítást jelölik meg vele. A keresztény íróknál ez a jellegzetesség még a Kr. u. 5. században is kimutatható, amennyiben a *filozófusok teológiájáról* értekeznek.

Keresztény „polgárjogot” csak lassan, mintegy az újszövetségi kánon kialakulásával párhuzamosan nyer a kifejezés. Az ide vezető mérföldkövön pedig a Szentháromság-tan úttörőjének, a niceai zsinati atyának, az arianus eretnek ellen határozottan fellépő alexandriai püspöknek, a hitvalló *Athanásziusz*nak (Kr. u. 297 – Kr. u. 373) a neve szerepel.

## Villámkonferencia

A Déli Egyházkerület szeptember 27-én regionális találkozót tartott a Pesti és a Tolna-Baranyai Egyházmegye gyülekezeti felügyelői számára a meghitt hangulatú székszárdi templomban.

Szinte teljes volt a létszám. A nyitóáthítatót dr. Szabó Lajos, az Evangelikus Hittudományi Egyetem tanszékvezető professzora tartotta Ézs 55,1–3 alapján. Isten emberét, a prófétát piaci kikiáltóhoz hasonlította, aki a piac közepére állva kiáltja szét, hogy itt, Istennél található a legjobb portéka. Ez lenne a gyülekezeti vezetők feladata is?

Az áhítat után Radosné Lengyel Anna kerületi felügyelő vette át a feszes tempójú konferencia irányítását. Elsőként a családi vendéglátást nyújtó székszárdi gyülekezet lelkészének adta át a szót: *Séjcsik Zoltán* egy lelkészi és felügyelői naplóval állt a résztvevők elé. A gyülekezeti napló első bejegyzése 1908. szeptember 27-én – éppen száz évvel ezelőtt – született: „Órállól ádaltak én téged...” (Ez 3,17; Károli-fordítás) Ez a gyülekezeti vezető küldetése?

Egy újabb köszöntőt, a konferencia meglepetését láthatták-hallhatták ezután az egybegyűltek: bemutatkozott a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangelikus Gimnázium és Kollégium ifjúsági zenekara, a *Keresztből Egyesbe*. Veretes bibliai idézeteket mélyen át gondolt, megélt és belefeledkezően előadott zeneszámok követtek, melyek végén önkéntelenül csattant fel a taps. Így Ónodi Szabolcs igazgatónak már nem kellett különösen magyarázkodnia az együzttest illetően, csak a gimnázium újabb örömeiről számolt be.

A szóban és zenében elhangzott köszöntések után kezdődött el a tulajdonképpeni munka. Elsőként ifj. Zászkaliczky Pál tartott előadást az Evangelikus Szolidaritási Alap bevezetéséről és annak következményeiről. Szavaiból és a hozzászólásokból kiderült, hogy egyházunkban a lelkészi illetmények kezelése gyülekezetenként erősen eltérő módon zajlik, hiányzik a központi szabályozás. A rendszeres első lépése – majd tízéves munka után – a szolidaritási alap jövő évi elindítása lesz.

A kávészünet után ismét Szabó Lajos professzor kapott szót. Provokatívnak szánt vitaindítójában azt boncolgatta, hogy ki vezeti a gyülekezetet. Különböző vezetői magatartásformákat vázolt fel. Hivatkozott arra a dilemmára, hogy a modern egyházban mit jelenthet a gyülekezetvezetés: hivatalként igazgatni vagy vállalkozásként vezetni? Felidézte a Lutheránus Világszövetség két héttel ezelőtti greifswaldi konferenciájának egyik megállapítását, mely szerint a jó vezető elsődleges, két legfontosabb tulajdonsága a szavahihetőség és a szervezett jövőjét meghatározni tudás. Ha konkrét választ, illetve programot nem fogalmazott is meg a felgett kérdésre, a spirituális gyülekezetmenedzselés teológiájával elgondolkodtató útravalót adott a résztvevőknek.

A konferencia zárásaként többen köszöntötték Andorka Árpád egyházmegyei felügyelőt kerek születésnapja alkalmából. A búcsúzókor néhányan annak adtak hangot, hogy valójában kissé rövidre sikeredett ez a találkozás.

■ DR. SRAMÓ ANDRÁS

## Kinek a képmása vagy?

A Szentírás egyik legrejtélyesebb mondata: „Megteremtette Isten az embert a maga képmására...” Vajon tudatában vagyunk-e annak, hogy Isten képmására teremtettünk? Törekszünk-e arra, hogy ez az istenképesség kiábrázolódjék rajtunk? Vagy inkább valaki másra szeretnénk hasonlítani?...

Isten megalkotta az embert: férfivá és nővé – ez teszi az embert mássá, Istentől és angyaloktól különbözővé. A teremtett lények, férfi és nő együtt tud „teremteni”, új életet adni. Igaz-e, hogy a homoszexualitás kérdésére sokunk számára egyértelmű választ ad a parancsolat: szaporodjatok és sokasodjatok? Egyetértünk-e azzal, hogy a házasság kulcsa az alázat? És mi a helyzet azokkal, akik nem akarnak vagy nem találják társat maguknak? – megannyi kérdése az „istenképességre teremtettségnél”.

A fenti kérdésekről gondolkodtak, beszélgettek szeptember 26–28-án a *Keresztény Ifjúsági Egyesület* (KIE) csendeshétvégéjének résztvevői Balatonyörökön. A *Sóvár* konferencia-központban mintegy félszázán keresték a válaszokat a szolgálattevők – Kondor Péter békéscsabai esperes-lelkész, Bakay Péter sárszentlőrinci alapítványi munkatárs, Kisantal Tibor királyszentistváni pedagógus és Szikora István békéscsabai KIE-elnök – irányításával az áhítatokon és a csoportbeszélgetéseken. Egy közösségben fiatalok és idősebbek, régi barátok és új ismerősök.

■ SZ. Á.

## HETI ÚTRAVALÓ

Ember, megmondta neked, hogy mi a jó, és hogy mit kíván tőled az Úr! Csak azt, hogy élj törvény szerint, törekedj szeretetre, és légy alázatos Istennel szemben. (Mik 6,8)



Szentháromság ünnepe után a 20. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi felszólítanak: járjunk elhívásunkhoz méltóan, megszentelt életben! A háromszor szent Isten vezéregénkelés, „három kívánságának” ez az egymondatos indoklása: „Szentek legyetek, mert én, az Úr, a ti Istenetek, szent vagyok.” (3Móz 19,2; lásd 1Pt 1,16!) Kérjük a neki való engedelmesség megéléséhez: „Vezess parancsolataid útján, mert azokban gyönyörködöm.” (Zsolt 119,40; LK) Ezt jelenti reformátorunknak az Úr számára elkülönített lét: „Mikor Isten megigazított, akkor a Krisztus vérvél mint váltásáddíjjal a bűn hatalmából tulajdonává vásárolt meg. Az Istené vagyok, más szóval »szent« vagyok.” – „Nosza, istenfélő szent hívek, / Örvendeztetek az Úrnak...!” (GyLK 696,1) „Az az Isten akarata, hogy megszentelődjétek: hogy tartózkodjatok a paráznaságtól... Mert nem tisztátalanságra hívott el minket az Isten, hanem megszentelődésre” – tanítja Pál is (1Thessz 4,3-7). Jézus Urunk a farizeusoknak a házassági elválásra vonatkozó kérdésére Istennek a teremtésor elhangzott ígétjét idézi (lásd 1Móz 2,24!), és hozzáfűzi: „Amit tehát az Isten egybekötött, ember el ne válassza.” (Mk 10,9) Tanítványainak a házasságtörés bűnéről Isten eredeti akaratát, nem pedig Mózes törvénye szerint foglalt állást az Úr (lásd Mk 10,10–12!). „Én pedig azt mondom nektek...” (Lásd Mt 5,27–28,31–32!) Isten az ő választott népe számára elrendelte a szombat, a szombatév és évente három főünnepe megszentelését: „Tartsátok meg mindazt, amit mondtam nektek!” (2Móz 23,13a) Apósa tanácsára Mózes bírakat állított, s „ezek tettek igazságot a nép között minden időben” (2Móz 18,26). Ő a nép szószólója maradt, és ügyeiket Isten elé vitte. Az Úr akarata szerint Izsák „feleségül vette Rebekát. Izsák megszerette őt...” (1Móz 24,67) A Sínai-hegynél Isten ezt az „ajánlatot” teszi: „...ha engedelmesen hallgattok szavamra, és megtartjátok szövetségemet, akkor ti lesztek az én tulajdonom... Papok királysága és szent nép lesztek.” S a nép egyhangú válasza: „Megtesszük mindazt, amit az Úr mondott.” (2Móz 19,5,6,8b) Ezt írja Péter is azoknak, akik élő kövekként, Isten élő igéje s a kegyelem csodája által Krisztusban születtek újjá: „Ti azonban válasszátok nemzetséget, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonába vett népe...” (1Pt 2,9) Képmutató módon készültek a páskabarány elfogyasztására azok, akik Jézust átvittek Pilátushoz; ők „maguk nem mentek be a helytartóságra, hogy ne legyenek tisztátalanokká, hanem megehessék a húsvéti vacsorát”. Előtte még gonosztevőként átadták az ártatlan Bárányt, mert mint mondták: „Nekiünk senkit sincs jogunk megölni!” (Jn 18,28,31) A Prédikátor tanításainak summája: „Féld Istent, és tartsd meg parancsolataid, mert ez minden embernek kötelessége!” (Préd 12,13) Luther szerint: „Mindennél jobban kell Istent félnünk, szeretnünk s benne bízunk!” (Kis káté) „Istenfélők, mily boldogok vagytok...” (EÉ 509,1)

■ GARAI ANDRÁS

## Hogyan legyek hasznos?

Szerintem egyetértünk abban, hogy jó dolog egymásnak segíteni. Mert legyen bár szó kisebb vagy nagyobb segítségéről, minden esetben jó érzés számunkra, ha a segítségnyújtás során – és főként a végétével – hasznosnak érezhetjük magunkat.

Nézzünk pár példát: ha segítesz a munkától kimerült szüleidnek a lakás kitarításában; ha helyrerakod este a már álmos kisöcséd szétgurult autóját; ha bevásárolsz idős nagyszüleidnek vagy épp a beteg szomszéd nénié; ha segítesz leckét írni a barátodnak – és még hosszan sorolhatnánk. De hadd kérdezzem meg: mikor érezted magad utoljára igazán hasznosnak? Lehet, hogy már egészen régen volt?



FOTO: SZEVERENYI AGNES

Szerintem abban is egyetértünk, hogy a segítségnyújtás akkor is jó dolog, ha nem kapunk érte zsebpénzt, hanem csak jó szót, kedves dicséretet, köszönetet, olyan elismerést, amely megmelengeti a lelkünket. Ilyenkor valahogy jobban érezzük magunkat, az egész világ kerekébb, jobb és szebb. Talán te is érezted már ilyet. De hadd kérdezzem meg: mikor kaptál utoljára hálás kézfogást, esetleg ölelést? Lehet, hogy már ez is egészen régen volt?

Ha nagyon gondolkodnod kellett a feltett kérdéseken, lehet, hogy elkényelmesedtél: sokszor már nem is gondolsz másra, csak saját magadra. Mert bizony gyakran beszűkülnek a gondolataink, újból és újból csak önmagunk körül forognak. Olyannyira, hogy nem is foglal-



Ifjúságirovat-gazda: Balog Eszter

koztat bennünket más, csak a magunk szűkös kis világa, ahol minden csak arról szól, mi jó nekünk, hogy mi a saját nyereségünk, hasznunk.

Itt már csak az a lényeg, hogy minél kevesebb fáradsággal minél több haszonhoz, zsebpénzhez juss. Ingyenmunka – az nincs. Viszont így apától, anyától, barátoktól és másoktól sincs jó szó, sem köszönet, sem szívét melengető dicséret, sem ölelés. (Pedig mennyire vágyasz rá! Én tudom.)

Mert itt már beragadt a szobád ajtaja, ezért nem láthatod meg, hogy milyen közel állnak hozzád azok, akiknek pontosan te tudnál segíteni. Pedig csak icpicit kellene megolajoznod azt az ajtót, hogy kinyíljon. A pizzát, a kólát és a desszertet mind a szobádba rendelheted, de a boldogságot nem.

„A boldogság ajtaja kifelé nyílik.” Ki kell tárnod az ajtót ahhoz, hogy meglásd magad körül az embereket, és hogy megfigyeld, kinek mire van szüksége. Amikor ezt tisztán látod, akkor jött el számodra a tettek ideje.

A segítségnyújtás egyfajta bumeráng: a szeretet tőled indul ki, és hozzád tér vissza, csak más irányból, másképpen: boldogságot hozva. Hogy mikor indítod el, az rajtad múlik. De hogy mikor éri el a célját, és hogy mikor indul vissza hozzád, azt már nem tudhatod. Az a te meglepetésed lesz majd, csakis a tied. Senki másé.

Ha szeretnél boldogabb lenni, mint most vagy, indíts el egy ilyen szeretetbumerángot! Jézus is erre buzdít: „Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.” (Mt 5,16) Hát rajta, mozdulj, menj oda az ajtóhoz! Nyisd ki, és indulj! Hogy hasznosan és boldogan élhess. Hogy általad mások is hasznosabban és boldogabban élhessenek.

■ BALOG ESZTER

# Urbán Ernő

(1908–1943)

Alig tizenegy évet szolgált egyházunk lelkeskedőként, mielőtt honvédelekként úgy tűnt el a rettenetes doni áttörésnél, hogy a tábori posta egyetlen sort sem hozott tőle. Egyházunk reménységének mondták, akik ismerték egykor, eltűnését pedig egyházunk nagy veszteségének. Megerősítik ezt a vélekedést azok is, akik csupán megjelent írásai alapján nyernek képet róla.

Mennyiségileg mérve is jelentős, ami utána maradt, különösen ha tudjuk, hogy első és utolsó megjelent írása között mindössze kilenc év feszül. A *Keresztény Igazságban* és a *Lelkipásztorban* összesen ötvenhat tanulmánya és negyvenhat könyvismertetése jelent meg. *Szethlo Gáborral* együtt – még csak huszonkilenc évesen – kiadta páratlan tömörségű konfirmációi katedáját. *Scholz Lászlóval* együtt prédikációs kötetet jelentetett meg, amelyben tíz igehirdetése jelent meg. 1941-ben, harminchárom évesen adta ki doktori értekezését.

Urbán Ernő személyében, akinek hitre jutásában az ébredés és a mozgalmi kereszténység meghatározó volt, markánsan találkozott a tudatosan hívő keresztény ember és a tudományos felkészültségű evangélikus teológus. Számára a teológiai munka nem öncél volt, hanem előkészület az evangélium hirdetésére. Az egyház és a keresztény hit helyzetét és feladatait mindig teológiailag közelítette meg. Az evangélium ügye iránti elkötelezettség fűti tudományos igényű tanulmányait, és a teológia nélkülözhetetlenségéről való meggyőződés hatja át, amikor misszióról, evangélizációról szól.

Az evangélizáció kérdéseiről veretes teológiai tanulmányt írt, melyre a mai lehetőségek kapcsán is érdemes lenne figyelni. Magáévá tette azt a véleményt, hogy az egyházi élet és a kereszténység azért üresedett és erőtlenedett meg, mert a kinyilatkoztatás tartalmát kiszorították az egyház igehirdetéséből és hitéből divatosabbnak tartott vallásos gondolatok.

*Krisztus keresztje* című doktori értekezése a skolasztika atyjának tartott, a 12. században élt canterburyi érsek, *Anselmus* tanításának ismertetése, értékelése és a hozzá való viszonyulás történetének áttekintése. Ez a munka lehetőséget adott Urbán Ernőnek, hogy leszámoljon „a XIX. század uralkodó vallásával, az idealizmussal és a szabad szellemű kegyességgel”, mert „ez a harc egyike az égető, esedékes feladatoknak, amelyek

reánk, magyar teológusokra várnak”, hiszen „ha nyitott szemmel tekintünk körül, észrevesszük, hogy [a teológiai racionalizmus és liberalizmus következtében] lelki romok között járunk”.

Több írásban is megfogalmazta azt a szándékát, hogy „olyan magyar nyelven és olyan egyszerűséggel” írjon, hogy az minden gondolkodó és elmélyedő ember épülésére legyen. Kortársai is megállapították, hogy jelentősen hozzájárult a magyar teológiai szaknyelv kialakulásához.

A kor nagy teológusát, *Barthot* írásából ismerte. Sokat tanult tőle, de nem szolgai módon. Mindenekelőtt azt, hogy Isten kinyilatkoztatott igéjére figyeljen, és Krisztus evangéliumát szólaltassa meg. Lelkesedett érte, de kritikusan.

Aki veszi a fáradságot, és elolvassa a harmincas-negyvenes évek kérdéseivel foglalkozó írásait, meglepetéssel tapasztalhatja, hogy bár a címek ugyan valóban abba a korba illőek, a tartalmuk a teológiai eszmélés és az egyházi ébredés jegeit hordozza. Szól a magyarság erényeiről, de bűneiről is, sőt ez utóbbról még hosszabban, hogy azután ezt a következtetést is kimondja: „Az igazi magyar nacionalizmus kiindulása: bűnbánat. (...) A magyar nacionalizmus önmagunkkal vívott harc, állandó önnevelés. Lelkivilágunknak kell gyökeresen megváltoznia ahhoz, hogy a külső viszonyok megváltozzanak.”

Száz éve született, de már hatvanöt éve, hogy nincs közöttünk Urbán Ernő. Jó lenne, ha az általa mindannyiunkat ért veszteséget nem csupán életrajzi vagy egyháztörténeti adatként kezelnék, hanem párbeszédet kezdenék vele, mindenekelőtt egyik vagy másik írásának tanulmányozásával, elfogadva biztatását: „...meggyőződésem, hogy nemcsak az egyház tanítóinak és gyülekezeti lelkipásztorainak, hanem az egyház élő és öntudatos tagjainak is szükségük van arra, hogy letelepedjenek az egyetlen keresztény anyaszentegyház nagy bizonygatótevéinek és keresztény gondolkodóinak lábához. Az egyházi élet elevensége el sem képzelhető a »szentek« közötti beszélgetés nélkül.”

A párbeszéd az előttünk jártakkal, így Urbán Ernővel is, jelenleg sajnos csak egyoldalúan folyhat, de még számos olyan tanulással szolgálhat, amelyre szükségünk van.

■ DR. REUSS ANDRÁS  
(Forrás: *Dunántúli Harangszó*)

OKTÓBER 6. – AZ ARADI VÉRTANÚK EMLÉKNAPJA

# Fél század múltán

Damjanich Jánosnének,  
a vértanú honvédtábornok  
özvegyének hódoló tisztelettel:  
Hamvay Ödön, 1899

Immár egy fél század múlt el azóta, hogy a magyar szabadsággért vívott dicső csaták egy gyászos akta, a világsi fegyverletétel lezárta.

Ezzel lehanyatlott a magyar dicsőség, és sűrű fátyol borult a szabadság feltűnő napjára. A harcokban elesett féltetnek kihullott vére nem hozta meg a várt jövőt; álmaik nem váltak valóra, a vértáza föld nem hajtotta ki a szabadság virágait. Elhallgatott a dicső csaták isteni jelszava: „Előre!” A honvéd sereg elpusztult; a hős vezérek rabságban; a kormányzó hazátlanul...

A harci zajt fölvaltotta a rabláncok csörgése, Gábor Áron ágyú helyett megszólaltak a hóhérfegyverek. A bakó átvette birodalmát; a diadalmas zsarnok tort ült a szabadság fölött.

A magyar sereg díszei, a hős vezérek az aradi várban várták sorsukat. A zsarnok borzasztó bosszút állt a sok vereséggel, és október 6-án fölavatta Aradot a magyar Golgotává.

Ezóta október hatodika gyásznapja a magyarnak. Kegelettel emlékezünk meg ezen a napon azokról a dicső hősokról, akik meghaltak a hazáért (...).

## Világos után

Amikor Görgey Világosnál lerakta fegyvereit az orosz előtt, végképp elszólt a szabadság reménye. A harmincezer emberből álló főszereg fogoly volt.

Fegyvertelenül haladt az oroszok soraik között, mint egy kormányától megfosztott óriás-hajó a végtelen tengeren. Szomorúság ült minden arcon, mintha minden ember érezte volna a borzasztó jövőt. De mit is várhattak a jövőtől, mikor az két zsarnok kezébe volt letéve?

Abban a reményben rakták le a dicső harcokban megszentelt fegyvert, hogy megváltják az ország szabadságát. Az a

A nyolcadik napon megérkezett a cár parancsa, és a sereg felkerekedett Gyulára, ahol mindenki megismerte az árulást. A cár kiszolgáltatta őket az osztrákoknak.

„A magyarok háromszáz év óta mindig lázadók, csaknem valamennyi Habsburg király idején törték ki forradalmak. Én vagyok az az ember, aki rendet fog teremteni. Nyugodt lelkiismerettel lövetek agyon százakat is, mert szilárd meggyőződésem, hogy ez az egyetlen mód intő példát szolgáltatni minden jövőendő forradalomnak.”  
Julius von Haynau tábornok

Haynau serege mindjárt át is vette foglyait, és első dolga volt, hogy megfosztotta a tiszteket fegyvereiktől. Azután durva gúny és szitok között megindult a szomorú menet Arad felé, amely már akkor szintén az osztráké volt. Ezt a mindennel bőven ellátott erős várat is Görgey szolgáltatta a császár kezébe, az ő szavára adta fel a hőslélek Damjanich.

Aradra érve tábort ütött az elcsigázott sereg. A ronda sáncok között ekkor már a kolera szedte áldozatait, és a honvédek

táborból, megkezdődött a rablás. Elszedték a foglyok minden holmiját, elkótya-vetyélték, s nem hagytak meg náluk semmit, éppen hogy le nem húzták róluk a ruhát.

A derék aradiak azonban összevadászták mindent, amit csak lehetett, és aztán visszaadták tulajdonosaiknak. Különösen kitűntek mint a foglyok jótéveői Vásárhelyi János és Albert özvegyei, Brűnek Júlia és Judit, valamint Bohus Jánosné, született Szőgyény Antonia. A világ – írja visszaemlékezéseiben Degré Alajos – önzetlenebb és résztvevőbb polgárokat, mint az aradiak voltak, felmutatni nem bír, s oly szíveket, mint a két Vásárhelyinét, csak az égből, az angyalok között lehet találni (...).

## A tizenhárom vértanú

A világsi fegyverletétel az osztrákok kezébe szolgáltatta a magyar sereg díszét. Tizenöt magyar vezér várta sorsát az aradi várban. Az egyik megőrült a szomorú fogság alatt, tizennégyet halálra ítél az osztrák haditörvényszék. Egynek megkegyelmezett Haynau, a bakónak maradt tizenhárom. Tizenhárom a magyarság lelegejéből.

Egy bús októberi napon aztán a bakó learatta a dús magyar termést. A bresciai

## Az aradi vértanúk névsora kivégzésük sorrendjében

Lázár Vilmos ezredes (1815–1849), gróf Desseffy Arisztid tábornok (1802–1849), Kiss Ernő tábornok (1799–1849), Schweidel József tábornok (1796–1849), Pöltner Ernő tábornok (1813–1849), Török Ignác tábornok (1795–1849), Láhner György tábornok (1795–1849), Knežich Károly tábornok (1808–1849), Nagysándor József tábornok (1804–1849), gróf Leiningen-Westerburg Károly tábornok (1819–1849), Aulich Lajos tábornok (1793–1849), Damjanich János tábornok (1804–1849), gróf Vécsey Károly tábornok (1807–1849).

Oktober 6-án végezték ki Pesten gróf Batthyány Lajos volt miniszterelnököt.

közül is sokan megkapták a csúnya beutagságot. Boldog volt, aki elpusztult Isten kezétől, legalább véget ért számára a lealáztatás!

hiéna képes örömmel szemléltette tizenhárom áldozatát.

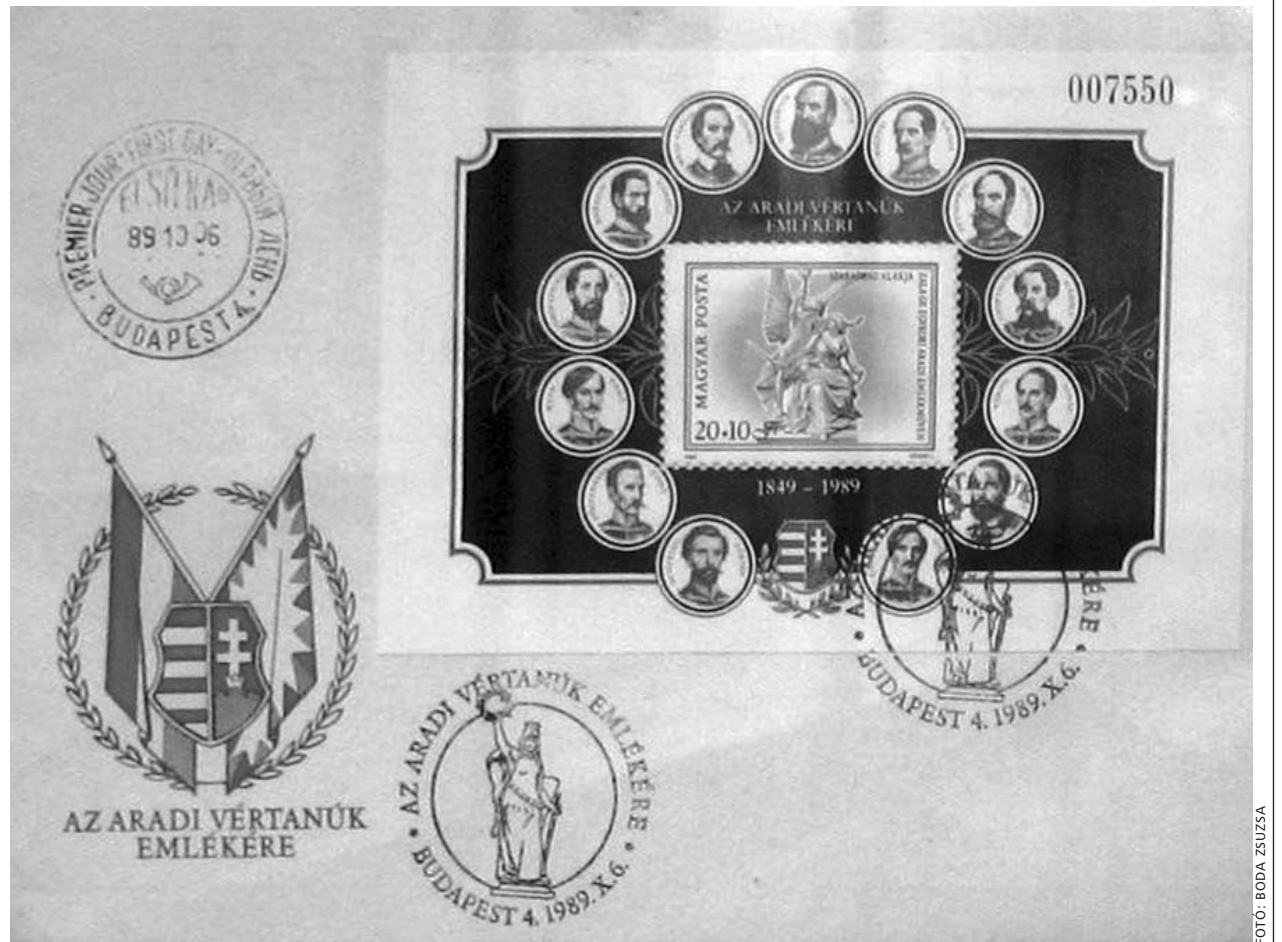
A magyar nemzet gyászba borult, és zokogva siratta legdicsőbb fiait.

## ISTENTISZTELETI REND / 2008. október 5.

Szentháromság ünnepe után 20. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.  
Lekció: Mt 22,1–14; 1Móz 8,14–22. Alapige: Ef 5,15–21. Énekek: 52., 488.

**I., Bécsi kapu tér** de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Andreas Wellmer; **II., Húvösvölgyi út 193., Félé** de. 10. (úrv.) Madocsai Miklós; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 II. Szojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv., családi) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Mártonffy Marcell; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv., ószi hálaadó) Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv., családi) Gáncs Péter; de. 11. (úrv.) dr. Bácskai Károly; du. 6. Gerőfi Gyuláné; **VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (családi) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Aradi György; du. 6. (úrv.) Tamás-mise) Sefcsik Zoltán; **VIII., Űllői út 24.** de. fél 11. Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Kertész Géza; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. (úrv.) Benkóczy Péter; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kerepesi út 69.** de. 8. (úrv.) Tamásy Tamás; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 10. (úrv., családi) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpádné; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Kendeh György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kendeh György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv., hálaadó) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) dr. Szabó Lajos; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Bátorvicsky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv., családi) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. (úrv.) Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Kósa László; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Pataky Levente; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Rákosliget, XVII., Gőzon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) dr. Korányi András; **Kispeszt, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátys; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Budakeszi (református templom)** de. fél 9. Lacknerné Puskás Sára.

■ Összeállította: BODA SZUSZA



Levelezőlap az aradi vértanúk emlékére 1989-ben kiadott bélyeggel – a Hadtörténeti Intézet és Múzeumban 2007-ben rendezett Történelmiünk korszakalkotója – Batthyány Lajos, a hadseregszervező című kiállítás egyik darabja

hír járta a világsi táborban, hogy Görgey az orosz közbenjárására kiegyezett a császárral, visszaállítják az ősi magyar alkotmányt, vége a hadjáratnak. Annyira hitt a magyar sereg a híresztelésekben, hogy vásárt csapott a harci szerekkel, és a zsidók egész nap vásárolták a nagy mennyiségű harci készleteket. Ha csak sejtették volna a valót, a fegyverletétel gyalázatos feltételeit, Világos ma nem a szégyen könnyét csalná szemünkbe. A befejezés méltó lett volna a kezdethez. (...)

A táborozás után megkezdődött a foglyok kiválogatása. Először a tábornokokat szállították be kocsin, kíséret mellett a várba, ahova később Damjanichot is hozták, akit előbb Nagyváradra vittek volt. Az aradi vár egészen megtelt magyar foglyokkal, mert oda hozták azokat is, akik másutt tették le a fegyvert. Másnap a többi tiszteket kísérték be fegyver között a városba, ahol három helyen szállásolták el őket. Mikor aztán így eltávolították a tiszteket a

A hősök már tán elporladtak az anyaföld ölen, de emléküik kitörölhetetlenül él a magyar szívekben.

Élni fognak ők mindörökké az eszmével, melyért küzdöttek. Életük szent példája a hazaszereteteknek, haláluk pedig örök vádja a zsarnokságnak!

Hamvay Ödön: *Az aradi tizenhárom. A fenti részletek az eredetileg 1899-ben megjelent könyv reprintjéből (1999) valók.*

## Törjük a fejüket?

Nem férhet kétség ahhoz, hogy ma már nem létezik cég és intézmény saját honlap nélkül. Amit a múlt században a telefonszám jelentett, azt napjainkban az internetes jelenlét képviseli: a létezés bizonyítékát, a kapcsolatfelvétel lehetőségét és végső soron a megbízhatóságot. Nem lehet vitába szállni azzal sem, hogy már régen sem volt elég egy vonal, és ajánlatos volt bekerülni valamelyik – sárga oldalakra nyomtatott – tematikus telefonkönyvbe; ezeket akár az internet előtti kor keresőinek is lehetne nevezni. És bár a működő weboldal és a Google-ben elért jó helyezések birtokában eddig talán mindenki karba tett kézzel várta a látogatókat, ezentúl már egészen biztosan nem teheti meg.

Nemrég jelent meg ugyanis a *Ne törd a fejem!* című könyv, amelyet az érthetőség kedvéért a *Felhasználóbarát webdizájn* alcímmel is elláttak. Szerzője az a Steve Krug, akit az egyik legnagyobb használhatósági szakemberként tartanak számon, ráadásul olyan szakértőként, akinek jól áll a tudományos ismeretterjesztés stílusa. A mintegy kétszáz oldalas, színes kötet ennek megfelelően igen gazdagon illusztrált, és száraz szövegek helyett leginkább valós példákön keresztül ismerteti meg az olvasót a gyakorlati webergonómiával.

A könyv – röviden összefoglalva – segítséget nyújt olyan weboldalak készítéséhez, amelyet *használnak* is a látogatók: amelynél cikk olvasnak, információt találnak, vásárolnak, kommunikálnak. Emellett arról szól, hogy mit gondolnak rosszul a fejlesztők, amikor elképzelik, hogy miként viselkednek a látogatók a felsorolt cselekvések végrehajtásakor.

Meg arról, hogy mennyire egyszerűvé teheti egy pár emberrel elvégzett teszt a hibák feltérképezését és javítását.

Az alapszabály tulajdonképpen a könyv címe: „Ne törd a fejem!” Vagyis a látogatóknak ne kelljen soha azon gondolkodnia, hogy éppen milyen oldalon van, hogyan juthat el az általa kívánt helyre, és miért nem úgy működnek az oldal egyes részei, ahogyan másol meg szokta. Ahhoz pedig, hogy ne késztesük feleslegesen gondolkodásra az embereket, tisztában kell lennünk azzal, hogy miképpen böngésznek az interneten.

Először is a felhasználók általában soha nem olvassák végig az oldalakat, csak átfutják őket, és megpróbálják kiszűrni az aktuális kérdésükkel kapcsolatos, illetve érdeklődésüknek megfelelő szavakat. Másodszor: ha valami nem egyértelmű, akkor nem próbálnak meg döntést hozni valamelyik lehetséges variáció mellett, hanem kiválasztják az első elfogadhatónak tűnő lehetőséget, és arra kattintanak. Harmadszor: a látogatók azt sem olvassák el, hogy mi hogyan működik az oldalon, hanem a maguk módján, korábbi tapasztalataik alapján próbálják elérni a céljukat. Ha pedig ez nem megy, akkor ott a böngésző „vissza” gombja (nem véletlen, hogy a Firefox 3 windowsos verziójában ez a gomb a legnagyobb, ugyanis az emberek ezt használják a legtöbbször).

A rossz hír azonban az, hogy a látogató komfortérzete rohamosan csökken. Ha nem megfelelően struktúrált a menü, ha irreleváns találatokat ad a kereső, ha nem derül ki, hogy mely elemek kattintathatók, ha a linkek feliratai csak összezavarják őt, akkor igen kevés alkalom-

## EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ



mal próbálkozik azzal, hogy megtalálja a keresett információt, mielőtt bosszankodva továbbáll. És ebben az esetben nemcsak egy látogatót veszít az adott oldal, de a működtető szervezet hitelessége is komoly csorbát szenved.

A *Ne törd a fejem!* lapjain megtalálhatók azok a receptek is, amelyek a valóban működő weboldalak létrehozásához szükségesek.

Mivel a Magyarországi Evangélikus Egyház Internet Munkacsoportja által telepített Plone rendszeren bármelyik egyházközösség működtethet saját weboldalt, valamennyi lelkes és gyülekezeti munkatárs számára hasznos olvasmány – nem utolsósorban amiatt, hogy ezentúl tudni fogják, mi frusztrálja őket más honlapokon. És persze ugyanúgy azt is, hogy mi frusztrál másokat a gyülekezeti honlapján.

Ha valaki használja a Google Analytics statisztika- és elemzőalkalmazást (lásd *Evangelikus Élet*, 2007/19. szám), akkor éppen itt az ideje, hogy foglalkozni kezdjen a „visszafordulások aránya” és az „átlagos idő a webhelyen” adatokkal is. Lehet, hogy egy weboldal bővelkedik az oldalmegetkintések számában, de ha a látogatók gyorsan távoznak, és nem térnek vissza, akkor mindenféleképpen érdemes azon elmélkedni, hogy nincs-e gond a honlap használhatóságával.

Örülhetünk annak, hogy sokan látnak egy templomot, de vajon hányan térnek is be oda? Minden elvesztett látogató – kudar.

■ NAGY BENCE

## Friedrich Schwab erdélyi műszerész, csillagász és rovarász emlékezete

Beszélgetés dr. Zsoldos Endre csillagászzal

► **Nem sokakról lehet elmondani, hogy műszerészként, csillagászként és rovargyűjtőként egyaránt tevékenykedtek, ám a százötven évvel ezelőtt, 1858. október 3-án született Friedrich Schwab esetében helytálló e megállapítás. A kerek évforduló apropóján beszélgetünk a kalandos életű lutheránus polihistorról dr. Zsoldos Endrével, a Magyar Tudományos Akadémia Konkoly-Thege Miklós Csillagászati Kutatóintézetének tudományos munkatársával, aki megírta Schwab életrajzát.**

– Tekintsük át Schwab életének fontosabb állomásait!

– Német földön, a Lahn folyó partján fekvő, Frankfurthoz közeli Marburgban született. Apja, Valentin Schwab cipész volt, aki még a középkori szokások szerint, vándorolva tanulta ki mesterségét. Így ismerkedett meg az Észak-Németországból származó Sophie Wilhelmine Weijßszel, aki a hitvese lett.

Az ifjú Friedrich tanulmányait meghatározta a család anyagi helyzete: a kedvezőbb esztendőkből jobb iskolákban tanult, a nehezebb éveken szegényebb körülmények között. Eredetileg cipésznek szánták, de ez ellen tiltakozott, és végül műszerésznek tanult.

Máig tisztázatlan oknál fogva került 1879-ben Németországból Magyarországra, Kolozsvárra. A legvalószínűbb az lehet, hogy szülőföldjén megszűnt az állása, és a jobb megélhetés reményében költözött Erdélybe; a másik lehetőség, hogy nősilni ment oda. Kétszer kötött házasságot: első felesége Horváth Borbála, a második Schiff Lujza volt. Katonai szolgálata – melyet katonazenészként teljesített – miatt visszatért Németországba, majd 1882-ben műszerészként tagja lett egy német expedíciós csoportnak, amely

a Tüzföldre, a Magellán-szoroshoz indult, hogy megfigyelje a Vénuszok Nap előtti átvonulását.

Erdélybe történt visszaérkezése után Süss Nándor – a „Süss Nándor-féle Präcisio Mechanikai Intézet”, a későbbi Magyar Optikai Művek alapítója – beajánlotta őt utódjává a kolozsvári tudománygyemterre műszerésznek. Emellett csillagászati megfigyeléseket végzett, és rovartani gyűjtőmunkát folytatott. 1891-ben Kolozsvárról Zsolnára került, ahol táviróvonalat építettek ki. (Érdekes adalék, hogy a családi hagyományok szerint ő volt az első, aki sporttevékenységként a környéken sielt.)

1894-ben visszatért Németországba, és egy ekkor alapított technikum tanára lett llnauban. 1910-ben volt itt egy említésre méltó kísérlete, mikor egy léggömb se-

szakósaival ellentétben azonban majdnem egy hónappal születése után volt a keresetlő; ennek oka egy máig tisztázatlan betegség, sebesülés volt.

– Milyen kutatómunkát végzett a csillagászat és a rovaratan területén?

– Munkásságának különleges részét képezi a rovarok tanulmányozása. Jó megfigyelő volt, így tűnhettek fel neki új, addig katalógizálatlan rovarfajok. Ezek közül a *Cicindela elegans* elnevezésű az, melyről pontos leírás van. Erről ő állapította meg, hogy Erdélyben is előfordul; addig csak Délország területén volt ismert.

A csillagászat iránti érdeklődését az 1874. évi üstökös keltette fel. Ezen a területen leginkább az úgynevezett változócsillagok észlelését kötik a nevéhez. A megfigyeléseket már Marburgban elkezdte, majd Kolozsváron folytatta,



*Cicindela elegans* – Erdélyben Friedrich Schwab fedezte fel

gítésével felemelkedve fényképezte a Napot. Nyugdíjasként Weimarba költözött, itt hunyt el 1931. október 12-én. Lánya, Schwab Etelka másfél évtizede, 1993-ban halt meg.

– Evangélikus gyökerei voltak...

– Igen, szülei lutheránusok voltak. Így 1858. október 31-én a családi hagyományoknak megfelelően evangélikusnak keresztelték meg szülővárosában. A kor

ahol az egyetemről is kapott ehhez támogatást. Neves szaklapokban megjelent publikációira rendszeresen és sokan hivatkoztak, annak ellenére, hogy nem szakcsillagász volt, csupán műkedvelőként foglalkozott az asztronómiával. A változócsillagok és az üstökösök megfigyelése mellett meteorészleléseit érdemes még megemlíteni.

■ REZSABEK NÁNDOR

## „Fejfel és szívvel...”

Meghívó pedagógus-csendesnapra a Déli Egyházkerületbe

Éves munkaprogramunknak megfelelően október 4-én, szombaton a Déli Egyházkerület szervezésében csendesnap lesz az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnáziumban pedagógusok részére.

### PROGRAM

- 10.00: „Légy józan...” – Nyitóáhitat (2Tim 4,3–5) – Gáncs Péter püspök
  - 10.30: Pál apostol, a pedagógus és kommunikátor – pódiumbeszélgetés Kiss Ulrich jezsuita atya, Radosné Lengyel Anna egyházkerületi felügyelő és Szabóné Mátrai Marianna püspökhelyettes részvételével
  - 12.00: Ebéd
  - 13.00: Gergely László: Érkezés – monodráma Tessedik Sámuel önéletrajzi írása alapján a Szarvasi Regionális Színház előadásában
  - 14.00: Sokféleségben – önbizalommal. Úrvacsorai istentisztelet a templomban (1Kor 12,4–7) – Szabóné Mátrai Marianna (közreműködik az orosházi énekkar)
- Az egyházkerületben élő pedagógusokat is – munkahelyre való tekintet nélkül – szeretettel hívják és várják a szervezők.

„Emlékezz vissza az egész útra, amelyen vezetett Istened, az Úr...” (5Móz 8,2a)

## Meghívó

1928–2008

A Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközösség szeretettel meghívja Önt és kedves családját a temploma felszentelésének nyolcvanadik évfordulója alkalmából október 10–12-én tartandó ünnepi alkalmaira. Az ünnepi istentisztelet ígéhirdetői szolgálatát finn testvérgyülekezetünk igazgató lelkésze, Markku Rautiainen végzi.

Az egyházközösség elnöksége

### AZ ÜNNEPSÉGSOROZAT PROGRAMJA

- Oktober 10., péntek** • 17.30: Nyitóáhitat: dr. Blázy Árpád • Előadás: Jézus az ajtó (Jn 10,9) – dr. Bácskai Károly egyetemi adjunktus • Emlékek a gyülekezet életéből – kamarakiállítás. Rendezte: Schermann Ákos • 19.30: Adászhiba – Szakonyi Károly színdarbját előadja gyülekezetünk színjátszó köre. Rendezte: Abaffy Zoltán.
- Oktober 11., szombat** • 15.00: A Studium Dixieland Band koncertje. Házigazda: dr. Joób Máté • 16.00: Kincsek gyülekezetünk múltjából – interaktív alkalom korhatár nélkül. Szervezi: dr. Blázy Árpádné • 18.00: Gyülekezetünk elmúlt éve képekben. Összeállította: dr. Ittész András • 18.45: Záróáhitat: Zelenák József.
- Oktober 12., vasárnap** • 11.00: Ünnepi istentisztelet. Igét hirdet: Markku Rautiainen. • 12.30: Közös ebéd • 14.00: Az ünnepségsorozat zárása.

## Uniós pályázati és projektmenedzsment-képzés evangelikus gyülekezetek és intézmények képviselői számára

November 8–9. és 22–23., Budapest-Rózsák tere

Az európai uniós pályázatokon való sikeres részvétel érdekében az Országos Iroda képzést szervez evangélikus gyülekezetek és intézmények képviselői számára. A képzés célja olyan szakértői hálózat kiépítése, melynek tagjai értik a pályázati alapelveket, és képesek komplex projektek előkészítésére. Ezt a hálózatot a későbbiekben folyamatosan szeretnénk ellátni információkkal az aktuális pályázati lehetőségekről, fejlesztési irányokról. Hasonló képzésre már több ízben sor került a gyülekezetek képviselői számára.

A képzésre elsősorban olyan nem lelkészeket várunk, akik egyházközösségükben vállalják a fejlesztések előkészítését és koordinálását.

A pályázati és projektmenedzsment-képzés két hétfőből áll, azaz négy napot vesz igénybe; negyvenórás akkreditált felnőttképzési program, melyről a résztvevők oklevelet kapnak. A képzést Kocsis István, a Déli Egyházkerület pályázati ügyekért felelős munkatársa tartja. Az országos egyház anyagi támogatása lehetővé teszi a csekély térítési díj ellenében való részvételt.

Helyszín: Budapesti Evangélikus Kollégiumok, Budapest VII., Rózsák tere 1.

Időpont: november 8–9. (szombat–vasárnap) és november 22–23. (szombat–vasárnap). Az oktatás mindkét szombaton 10 órakor kezdődik.

Jelentkezési határidő: október 22.

Jelentkezni Bogdányi Gábornál, az Országos Iroda pályázati ügyekkel foglalkozó munkatársánál lehet. E-mail: gabor.bogdanyi@lutheran.hu; flottás mobil: 20/824-2566.

Részvételi díj: 8000 Ft. Ezenfelül a résztvevőket (illetve a küldő gyülekezetet/intézményt) terheli az utazás és a kollégiumi szállás, ellátás költsége (szállás: 2000 Ft/éj, ebéd: 1500 Ft, reggeli, illetve vacsora: 500 Ft).

## Megrendelőlap

Ezennel megrendelem az Evangelikus Életet

- egy hónapra: 865 forintért  fél évre: 5170 forintért  
 három hónapra: 2585 forintért  egy évre: 10 340 forintért

Név: .....

Cím: .....

### A fenti előfizetési díjak belföldre érvényesek!

Kérjük, a szelvényt NYOMTATOTT NAGYBETŰKKEL töltsd ki, és küldje vissza az alábbi címre:

**Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.**

(A borítékra szíveskedjék ráírni: „Előfizetés”.)

A szelvényt az 1/486-1195-ös faxszámra is elküldheti.

Kérjük, hogy esetleges kérdéseivel, az előfizetéssel kapcsolatos problémáival keresse Vitális Juditot az 1/317-1108-as vagy a 20/824-5519-es telefonszámon.

Előfizetéssel kapcsolatos e-mailjét a judit.vitalis@lutheran.hu címre küldheti el.

# HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

A Magyarországi Luther Szövetség soproni csoportja szeretettel jelzi, hogy október 4-én, szombaton megemlékezést tart a száz éve született és a Don-kanyarban 1943 januárjában eltűnt Urbán Ernő teológus tiszteletére. A megemlékezés 9.30-kor veszi kezdetét Sopronban, a Balfi úti evangélikus temető papi során a jelképes sírnál, majd 10.15-től a gyülekezeti teremben folytatódik a megemlékezés Urbán Ernő munkásságáról.

Az *Asztali beszélgetések* disputasorozat 2004. október 7-én, négy évvel ezelőtt kezdődött. Évadunk kezdő alkalma október 7-én, kedden 18 órakor a Pilinszky János irodalmi kávéházban (1052 Budapest, Váci u. 33.) erre is emlékezik. Meghívott disputapartnerek: Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi, Pálkás József, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke és Szabó Lajos, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professzora. Téma: *Zsidó-keresztény kultúra, zsidó-keresztény Európa.*

## SZÜLETÉS

Ezúton szeretnénk nagy örömeinket megosztani testvéreinkkel, barátainkkal: szeptember 25-én, csütörtökön délelőtt 10.30-kor megszületett Anna Olívia nevű gyermekünk. Mind a pici, mind az édesanya jól van. Köszönjük az imádságot! Szeretettel:  
A Zsarnai család

**Hibaigazítás.** Múlt heti számunk első oldalán, a *Tudomány és keresztény élet* című írásban „elkereszteltük” az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektorát. A név helyesen Csepregi Zoltán. A figyelmetlenségért a rektor úrtól és olvasóinktól elnézést kérünk. A szerk.

A Bethánia CE Szövetség október 11-én, szombaton 10 órai kezdettel őszi országos csendesnapot tart *A győzelmes hit* összefoglaló címmel a Józsefvárosi Református Egyházközség templomában (Budapest VIII., Salétrom u. 5.).

A Magyar Művészetért Díj Alapítvány kuratóriuma ebben az évben – több kortárs művész között – Polgár Rózsa Kossuth-díjas kárpitművészeknek ítélte oda a Magyar Művészetért díjat. A Petőfi Irodalmi Múzeumban a *szakrális művészetek hete* nevű rendezvénysorozathoz kapcsolódóan szeptember 14. óta tekinthető meg „Az Istennek viselőse” (*Ady Endre*) címmel egy magyar költők verseiből és Polgár Rózsa kárpitjaiból, valamint rajzaiból álló kiállítás. A nyilvános díjátadásra október 11-én, szombaton 18 órakor ezen a kiállításon kerül sor.

Napra pontosan ötven évvel orvosa avatása után, szeptember 27-én vette át aranydiplomáját a Semmelweis Egyetemen dr. Frenkl Róbert, aki 1989 és 2006 között töltötte be egyházunkban az országos felügyelői tiszteletet.



50 ÉVE HARANGÖNTÉS ÖRBÖTTYÁNBAN GOMBOS MIKLÓS aranykoszorús harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.  
**Referencia: www.harangontes.hu.**  
Levélcíme: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 121. Tel.: 28/360-170; mobil: 30/948-9575. E-mail: gombosmi@harangontes.hu; gombosmi@invitel.hu.

*Asztali beszélgetések – Deák tér.* Szeretettel hívunk mindenkit október 12-én, vasárnap 18 órára *Petróczi Éva* költő, egyetemi tanár előadására, melynek témája: *Háromszáz évvel ezelőtt halt meg Petróczi Kata Sziódia.* Képeket tekintünk meg a gyülekezeti kirándulás kárpátjai, ezzel kapcsolatos útjáról is.

Pesti Evangélikus Egyház  
Deák Téri Gyülekezet

**Fogadóórát** minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három órától öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.). Erős vár a mi Istenünk!

Radosné Lengyel Anna  
országosfelügyelő-helyettes,  
a Déli Egyházkerület felügyelője

## KÖSZÖNET

Az érdi evangélikus gyülekezet hálatelt szívvel köszöni meg nyugdíjba vonult lelkipásztorának, *Iltés István*nak a tizenhét évi önfeláldozó, krisztusi szeretettel élő szolgálatát, gyülekezetépítő munkáját. Isten áldását kérjük további életére!

## APRÓHIRDETÉS

**www.atars.hu – Zsuzsanna társközvetítő: 1/266-5401; 20/988-6839.**

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorony legszebb díszé a toronyóra. Ön-nél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Múvek Toronyóragyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

# Új nap – új kegyelem

## Vasárnap

*Istenetek, az Úr harcolt értetek.* Józsa 23,3 (Zsid 4,9; Mk 10,2–9/10–16/; 1Thessz 4,1–8; Zsolt 65) Minden ellensége kezéből kimentette az Úr Izraelt, Józsué búcsúbeszédében tehát erre, a legfontosabbra emlékezteti a törzseket: a nyugalom, a birtokba vett föld, a lelki béke, minden Isten kezéből származik. A siker, az eredmény, a hadi győzelem feletti öröm miatt nagyra nőhet a nép önmaga szemében. De az Úr harcolt értetek – ő az, aki nagy, aki cselekedett. Józsué ismétli, újra és újra, végrendeletszerűen: szeressétek az Urat, mert ő tette mindezt veletek. A magunk napi harcaiban meglátjuk-e, mint *Ady*, az értünk jött, velünk harcoló Urat? „És hogyha néha-néha győzők, / Ó járt, az Isten járt előttem, / Kivonta kardját, megelőzött.” („*Ádám, hol vagy?*”)

## Hétfő

*Jézus mondja: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek.”* Mt 11,28 (Jer 31,25; 2Móz 23,10–16; Jer 44,15–30) Vannak határaink, mindannyiunk életében vannak megoldhatatlan dolgok, elhordozhatatlan terhek, megválaszolatlan kérdések. A nyugodt, békés, kiegyensúlyozott élet titka nem az, hogy úgy fogadjuk el ezeket, mint a sors, a körülmények hatalmát. Ez lehangoló, ezzel megfosztjuk magunkat valami nagyon fontostól. Jézus hívó szava átvitt értelemben felel meg a tekintetünket: nézzünk fel! Van, aki nagyobb, mint mi, és nagyobb, mint a gondok. Van nála megoldás arra az esetre, amikor belefáradunk az egész életbe. Abba, amelyikben nincs igazi kapaszkodónk. Nem egy személytelen erő mozgatja a világot s benne az embert, hanem egy közeli és mélységesen szerető, teremtő erő, az isteni szeretet. Adjuk át magunkat neki!

## Kedd

*Te voltál a segítségem, szárnyad árnyékában ujjongok.* Zsolt 63,8 (Zsid 4,16; 2Móz 18,13–27; Jer 45,1–5) Behúzódná a biztonságos menedékbe és tudni, hogy ki az, aki megsegített. Tudni és megköszönni neki. Megpihenni és ujjongani, mert a segítség nem egyszerű, a „szárnyak árnyéka” alatt van hely a számunkra, sőt ott, nála van igazán a helyünk, az otthonunk.

## Szerda

*Mindenkor az Úrral leszünk. Vigasztaljátok tehát egymást ezekkel az igékkel.* 1Thessz 4,17–18 (Ézs 61,1,2; 1Móz 24,54b–67; JSir 1,1–11,17–22) Mi történik az emberrel a halála után? Ez a kérdés évezredek óta izgatja az emberiséget. Modern korunk misztikus filmekben, szépszok, szertartások végzésével, „előző életkebe” való utazásokkal, „halálból visszatértek” elméneiből írt könyvekkel keresi a választ. Pedig nem kellene kutatni mást, mint a Szentírás bizonygatóit. Itt éppen Pál apostol mondja, erővel teli hangon és milyen egyszerűen: „Mindenkor az Úrral leszünk.” Csak egyvalaki tért vissza a halálból, s az Jézus Krisztus. Pál övele és általa állít, érvel, vigasztal, erősít, és máig hat a szava! Jézus él, feltámadt, és velünk lesz mindenkor! Aki legyőzte a halált, ott lesz velünk akkor is, ahogy most is velünk van.

## Csütörtök

*Ha csak ebben az életben reménykedünk a Krisztusban, minden emberről nyomorultabbak vagyunk. Ámde Krisztus feltámadt a halottak közül, mint az elhunytak zsengeje.* 1Kor 15,19–20 (Zsolt 141,8; 2Móz 19,3–9; JSir 3,1–33) Csak ebben az életben reménykedhetünk anyagi javaink nyújtotta biztonságban, pozíciókban, kemény munka árán meg- vagy visszazserzett egészségünkben és így tovább. Utána ezekből semmi sem marad, ezt tudjuk. De semmink sincs akkor sem, ha „Krisztus nélkül élő keresztények” vagyunk (ami persze a keresztény szó eredetét tekintve is abszurd, hiszen jelentése „Krisztus-követő”). Mégis sokan úgy élnek, hogy nem látják, nem ismerik őt, s ezért nem tudnak élni és örülni sem a Krisztusban. Kérjük Isten Lelkét, hogy meglássuk a Megváltót, akiben itt és a halálban és azon túl is reménykedhetünk, aki új szövetséget hozott, aki feltámadt, hogy egyszer mi is feltámadhassunk az örök életre.

## Péntek

*Becsaphatjátok-e Isten, ahogyan becsapjátok az embereket?* Jób 13,9b (Gal 6,7; Jn 18,28–32; JSir 3,34–44,55–59) Milyen képet mutat ez a tükör, amelybe Jób kérdése által belenézhetünk? Hát ilyen az ember?! Becsapja a másikat gondolkodás nélkül, mert tudja, hogy becsapható, félrevezethető. És önteltségében nem áll meg itt: Isten eszén is túl akar járni. Becsaphatjuk-e Isten? „Jó lesz-e, ha megvizsgál benneteket?” – kérdezi Jób az ige első mondatában. Élünk úgy – s lehetőleg ne holnapról, hanem máról –, hogy erre az utóbbi kérdésre tiszta lelkiismerettel, igennel felelhessünk...

## Szombat

*Ha hitlennel vagyunk, ő hű marad.* 2Tim 2,13 (Jer 14,21a; Préd 12,9–14; JSir 5,1–5,16–22) A mi hűségünk törekény, ma van, holnapra elmúlik. Valamikor buzgó hívek távolra kerülnek a gyülekezettől, lelkesedésük alábbhagy, még a legjobbak is meginognak, kiégnek, elbuknak. Már nem veszik le a polcra a Bibliát, már nem tudnak vagy nem is akarnak imádkozni. Isten úgy ismer és lát bennünket, amint vagyunk. Minden teremtőményét, a gyülekezet közösségét, az egyházat. A hitlennel, a lázadást, a megkeseredést, mindent. És hű marad, és újra megszólít. Cselekszik, megújít, Lelke által megerősít. Ezért vagyunk még itt, az ő dicsőségére.

■ KÖHÁTI DÓRA

# VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból október 5-étől október 12-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p><b>8.00 / Civil Rádió</b> Napkelet (keresztény zenei műsor) <b>10.35 / m1</b> Evangélikus ifjúsági műsor <b>11.35 / m1</b> A Promise zenekar <b>12.01 / Duna Tv</b> Élő egyház (vallási híradó) (26') <b>15.05 / Bartók rádió</b> Beszélgetések az egyházzenéről Szent szöveg, költött szöveg <b>21.15 / Bartók rádió</b> A Biblia éve 2008 100/54. rész J. Ch. F. Bach: Die Kindheit Jesu (oratórium) <b>23.00 / Duna Tv</b> A nap vége (svéd filmdráma, 1957) (87')</p>	<p><b>11.20 / Zone Europa</b> A Rózsa énekei (magyar–olasz filmdráma, 2003) (98') <b>11.34 / M. Katolikus Rádió</b> Gospelkrónika <b>13.30 / Kossuth rádió</b> Erős vár a mi Istenünk! Az evangélikus egyház félórása <b>14.05 / Kossuth rádió</b> „Halálommal is szolgálni fogok” <b>14.25 / Duna Tv</b> Az aradi golygó (magyar dokumentumfilm, 2004) (32') <b>15.30 / PAX</b> Fény előtem, fény utánam (magyar dokumentumfilm) (30') Túrmezei Erzsébet portréja <b>16.30 / m2</b> Musica Historica (14')</p>	<p><b>10.20 / Filmmúzeum</b> Általános iskola (csehszlovák filmdráma, 1991) (100') <b>12.45 / M. Katolikus Rádió</b> Népzenénk ékes foglalatban Népi zenekarok muzsikája <b>14.00 / Bartók rádió</b> A hét zeneszerzője: Ludwig van Beethoven A korai bécsi periódus <b>15.10 / PAX</b> Családfa (50') 1. rész Hitélet és családtervezés <b>16.00 / m2</b> Nemzeti értékeink. Esztergom <b>21.20 / Duna Tv</b> A világorökség kincsei (német ismeretterjesztő filmsorozat, 1995) (15') A sibeniki székesegyház</p>	<p><b>13.30 / Kossuth rádió</b> „Tebenned bízunk eleitől fogva” A református egyház félórása <b>16.45 / M. Katolikus Rádió</b> Testvéregyházaink életéből Jelentések a protestáns világból <b>17.30 / Duna II. Autonómia</b> Amiről a kövek mesélnek... (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 1996) (23') Székesfehérvár <b>22.05 / Filmmúzeum</b> Hol nem volt '56 (francia–belga–magyar dokumentumfilm, 2007) <b>22.30 / Duna Tv</b> Úton a halállal (magyar portréfilm, 1996) (110') Polcz Alaine <b>23.00 / Bartók rádió</b> Éjszakai dzsesszklub Tettamanti Tamás koncertje</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p><b>12.05 / Bartók rádió</b> Hangverseny délidőben A Berliini Filharmonikus Zenekar hangversenye <b>14.05 / Kossuth rádió</b> Arcvonások Kozmann György és Kiss Tamás kenus <b>17.05 / Duna II. Autonómia</b> Rendhagyó történelemóra (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2002) Erdély aranykora <b>19.35 / Bartók rádió</b> Jandó Jenő hangversenye <b>20.00 / Duna Tv</b> Viva Kuba (francia–kubai filmdráma, 2005) (79') <b>21.35 / PAX</b> Emlékezzél meg az egész útról (dokumentumfilm) (44')</p>	<p><b>13.40 / Bartók rádió</b> A Biblia éve 2008 100/55. rész <b>15.55 / m2</b> Mesterművek a századforduló magyar építészetéből (magyar dokumentumfilmsorozat, 2006) (27') Zsinagógák <b>19.35 / Bartók rádió</b> Kapcsoljuk a Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermet Bartók: Zene híros hangszerekre, ütőkre és cselesztára Szokolay Sándor – Nagy Gáspár: Október végi tiszta lángok (bemutató) <b>22.35 / Duna Tv</b> Áldozathozatal (svéd–angol–francia filmdráma, 1986) (143')</p>	<p><b>11.00 / Lánchíd Rádió</b> Hittel és gitárral Keresztény rockzenei összeállítás <b>12.05 / Duna Tv</b> Isten kezében Unitárius ifjúsági konferencia Várfalván (26') <b>12.10 / m1</b> Eloppott nyár (amerikai film, 2002) (89') <b>12.30 / Duna Tv</b> Beavatás – Ökocsavarok Czakó Gábor televíziós esszéje (10') <b>12.50 / m2</b> Az Árpád-kor templomai. Ócsa <b>14.00 / Bartók rádió</b> A Scarlatti család muzsikája <b>18.34 / M. Katolikus rádió</b> Versenyképes-e a „jó pásztor”?</p>	<p><b>8.30 / Civil Rádió</b> Evangélikus félóra Az Evangélikus Rádiómisszió félórása <b>10.50 / m1</b> Evangélikus ifjúsági műsor <b>12.05 / Duna Tv</b> Élő egyház (vallási híradó) (26') <b>15.10 / Duna Tv</b> Vannak vidékek Marosvásárhely <b>15.10 / m2</b> Apátságok és kolostorok Kelet-Európa kolostorai <b>21.20 / Bartók rádió</b> A Biblia éve 2008 100/56. rész Krzysztof Penderecki: Lukács-passió Bach: Olasz koncert BWV 971</p>

# Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu  
EvÉlet on-line: www.evelet.hu  
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24.  
Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.  
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa  
(zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár  
(előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitalis Judit  
(judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor  
(sador.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár  
Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-  
szerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence  
(bence.nagy@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Ecsedi Zsuzsa – ÉnekKincsTár  
(ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio  
oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kőhát  
Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje  
(antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)  
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-  
5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax:  
1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K.  
Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Egri Nyomda Kft.  
3300 Eger, Vencellérskola u. 3.  
Felelős vezető: Kopka Viktor vezérigazgató

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK)  
INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2585 Ft, fél évre 5170 Ft, egy évre 10340 Ft, európai országba egy évre 35 100 Ft (137,5 euró), egyéb külföldi országba egy évre 41 000 Ft (161 euró).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőség előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdeteseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

